

TR72'de GİRİŞİMCİLİK PROFİLİNİN ANALİZİ

ORAN Orta Anadolu
Kalkınma Ajansı
Central Anatolia Development Agency

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

1.1. Girişimciliğin Tanımı ve Kapsamı	10
1.2. Girişimciliğin Önemi	11
1.3. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	13
1.4. Girişimciliğin Temel Şartları	14
1.5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler	14
1.6. Girişimcilik Süreci	15
1.6.1. Fırsatların Belirlenmesi ve Değerlenmesi	15
1.6.2. Gerekli Kaynakların Saptanması	16
1.6.3. İş Planının Geliştirilmesi	16
1.6.4. Sonuçlanan Girişimin Yönetimi	17
1.7. Girişimcilikte Başarı Faktörleri	17
1.7.1. İş Olanasının Bulunması	17
1.7.2. İş İçin Uygun Zamanın Seçilmesi	18
1.7.3. Yönetim Tecrübesi	18
1.7.4. Öz Sermaye ve Kredi Olanakları	18
1.7.5. Riske Karşı Sigorta	18
1.8. Girişimcilik Sürecinde Başarısızlık Nedenleri	18
1.8.1. Kuruluş Yerinin İyi Seçilmemiş Olması	19
1.8.2. Rekabet Faktörlerinin Dikkate Alınmaması	19
1.8.3. Sermaye Yetersizliği	19
1.8.4. Kişisel Unsurlar	20
1.8.5. Yetersiz Zaman	20
1.9. Türkiye’de Girişimcilik	20
1.9.1. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	21
1.9.2. Türkiye’de Girişimciliğin Önündeki Engeller	21
1.9.2.1. Ekonomideki İstikrarsızlık	22
1.9.2.2. Sermaye ve Finansman	22
1.9.2.3. Bürokratik Engeller	22
1.9.2.4. Bilgi Eksikliği	22

1.9.2.5. Özgüven Eksikliği	23
1.9.3. Türkiye’de Girişimciliğin Geleceği	23
1.10. Girişimcilik Kalkınma İlişkisi	24
1.11. Girişimciliğin Kalkınmaya Etkileri	24
1.12. Bölgesel Kalkınma ve Girişimcilik İlişkisi	26

II. BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI

2.1. Kalkınma Kavramının Tanımı	28
2.2. Kalkınmanın Tarihsel Süreci ve Sanayi Devriminin Etkileri	29
2.3. Kalkınma Anlayışında Yaşanan Dönüşüm ve Bölgesel Kalkınma	30
2.3.1. Bölgesel Kalkınma	33
2.3.2. Bölgesel Kalkınmada Bölge Sınıflandırması	34
2.3.2.1. Homojen Bölge	34
2.3.2.2. Polarize Bölge	35
2.3.2.3. Plan Bölge	35
2.4. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	35
2.5. Kalkınma Ajanslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve	36
2.6. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Amaç Görev ve Fonksiyonları	37
2.7. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Finansal Yapısı	39
2.8. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Türleri	39
2.8.1. Kuruluş Biçimlerine Göre Ajanslar	39
2.8.2. Faaliyetlerine Göre Kurulan Ajanslar	40
2.8.3. Fonksiyonlarına Göre Ajanslar	40
2.8.4. Mali Yapılarına Göre Ajanslar	41
2.8.5. Sundukları Hizmetlere Göre Ajanslar	41

III. BÖLÜM

TR72’DE GİRİŞİMCİLİK PROFİLİNİN ANALİZİ SAHA ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırmanın Amacı	42
3.2. Araştırmanın Modeli	42
3.3. Araştırmanın Yöntemi	43
3.3.1. Evren Örneklem	43

3.3.2. Veri Toplama Aracı	43
3.4. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi	43
3.4.1. Tanıtıcı Bilgiler	43
3.4.2. TR 72 Genel Ortalamalar	55
3.4.3. TR 72 İllerin (Kayseri, Sivas, Yozgat) Ortalamaları.....	57
3.4.4. Hipotezler ve İlgili Analizler	63
3.4.5. Ana Hipotezler.....	81
SONUÇ	84
KAYNAKÇA	93

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Katılımcıların Doğum Yerine Göre Dağılımları	44
Tablo 3.2. Katılımcıların Doğum Yılına Göre Dağılımları	44
Tablo 3.3. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları	44
Tablo 3.4. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımları	45
Tablo 3.5. Katılımcıların Yabancı Dil Seviyesi Dağılımları	45
Tablo 3.6. Katılımcıların Anne ve Baba Kendi İşinin Sahibi mi? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	46
Tablo 3.7. Katılımcıların Anne ve Baba Kamu Görevlisi mi? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	46
Tablo 3.8. Katılımcıların Anne ve Baba Emekli mi? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	47
Tablo 3.9. Katılımcıların Bu Yaşınıza Kadar Hiçbir İşte Çalıştınız mı? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	47
Tablo 3.10. Katılımcıların Çalışma Kariyeriniz Nasıl Gelişti? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	48
Tablo 3.11. Katılımcıların Ailenizin Kaçınıcı Çocuğusunuz? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	48
Tablo 3.12. Katılımcıların Sizi En İyi Tanımlayan Kelime Sorusuna Verdikleri Cevaplar	49
Tablo 3.13. Katılımcıların Şimdiye Kadar Girişimcilikle İlgili Bir Ders Okudunuz mu? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	49
Tablo 3.14. Katılımcıların Kimseyle Paylaşmadığınız Kendinize Ait Bir İş Fikriniz Var mı? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	50
Tablo 3.15. Katılımcıların Genel Ruh Haliniz Nasıldır? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	50
Tablo 3.16. Katılımcıların Farklı Fikirler Yeni Oluşumlar İçin Yapıcı Etkiler Oluşturur Sorusuna Verdikleri Cevaplar	51
Tablo 3.17. Katılımcıların İş Fikriniz Aşağıdaki Sektörlerin Hangisi İçinde Yer Almaktadır? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	51
Tablo 3.18. Katılımcıların İş Fikrinizin Hayata Geçmesinde Düşündüğünüz En Temel Engel Nedir? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	52
Tablo 3.19. Katılımcıların İş Fikriniz ile İlgili Bir Analiz, Fizibilite, İş Planı Yaptınız mı? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	52
Tablo 3.20. Katılımcıların Aşağıda Yer Alan Ulusal ve Uluslararası Fon Kaynaklarından Hangilerinden Haberdarsınız? Sorusuna Verdikleri Cevaplar	53

Tablo 3.21. Katılımcıların İş Fikrinizin Hayata Geçmesi Aşamasında Ortaklık Düşünceniz Var mı? Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	54
Tablo 3.22. Katılımcıların Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorulara Verdikleri Cevaplar	55
Tablo 3.23. Katılımcıların Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorulara Verdikleri Cevaplar	56
Tablo 3.24. Katılımcıların Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorulara Verdikleri Cevaplar	56
Tablo 3.25. Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Yozgat İli Ortalamaları	57
Tablo 3.26. Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Kayseri İli Ortalamaları	58
Tablo 3.27. Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Sivas İli Ortalamaları	59
Tablo 3.28. Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Yozgat İli Ortalamaları	59
Tablo 3.29. Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Kayseri İli Ortalamaları	60
Tablo 3.30. Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Sivas İli Ortalamaları	61
Tablo 3.31. Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Sivas İli Ortalamaları	61
Tablo 3.32. Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Yozgat İli Ortalamaları.....	62
Tablo 3.33. Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Kayseri İli Ortalamaları.....	62
Tablo 3.34. Cinsiyet-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi.....	64
Tablo 3.35. Eğitim Durumu-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi...	65
Tablo 3.36. Yabancı Dil Seviyesi-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi	66
Tablo 3.37. Anne Baba Kendi İşinin Sahibi mi-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi	67
Tablo 3.38. Anne Baba Kamu Görevlisi mi-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi	67
Tablo 3.39. Anne Baba Emekli mi-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi	69
Tablo 3.40. Bu Yaşınıza Kadar Hiçbir İşte Çalıştınız mı-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi.....	69
Tablo 3.41. Cinsiyet-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi	71
Tablo 3.42. Cinsiyet-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi	72

Tablo 3.43. Yabancı Dil Seviyesi -Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi	73
Tablo 3.44. Anne Baba Kendi İşinin Sahibi mi-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi.....	73
Tablo 3.45. Anne Baba Kamu Görevlisi mi-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi.....	74
Tablo 3.46. Anne Baba Emekli mi-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi	75
Tablo 3.47. Daha Önce Bir İşte Çalıştınız mı-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi.....	75
Tablo 3.48. Cinsiyet-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi	77
Tablo 3.49. Eğitim Durumu-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi	77
Tablo 3.50. Yabancı Dil Seviyesi-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi	78
Tablo 3.51. Anne Baba Kendi İşinin Sahibi mi-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi	78
Tablo 3.52. Anne Baba Kamu Görevlisi mi-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi	79
Tablo 3.53. Anne Baba Emekli mi-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi	79
Tablo 3.54. Daha Önce Bir İşte Çalıştın mı-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi	80
Tablo 3.55. TR72 Bölgesi-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi.....	81
Tablo 3.56. TR72 Bölgesi-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi	82
Tablo 3.57. TR72 Bölgesi-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi	83

I. BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

1.1. Girişimciliğin Tanımı ve Kapsamı

Girişimci, bir işi gerçekleştirmeyi başlatan birey olarak ifade edilmektedir.

Girişimci; emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynaklardan meydana gelen üretim etmenlerini birleştirerek mal ya da hizmet üreten kişidir. Farklı bir ifadeyle müteşebbis; mal ve hizmet meydana getirmek için, pazar imkânlarından yararlanan, sermaye, doğal kaynaklar ve emek gibi üretim etmenlerini birleştirerek riski alan bireydir. Diğerlerinin fark edemediği fırsatların farkına vararak bu fırsatları birer iş fikrine dönüştürebilme becerisi bulunan birey girişimcidir (Mucuk, 2001, s.6).

Girişimci, günlük konuşmalarda ve iktisadi ve yönetim bilimlerinde büyük bir yere sahiptir ve girişimcilik, girişim ve girişim süreci veya girişimcilik eylemi gibi çok sayıda olgu, bu kelimedenden türetilmiştir. Girişimci, belli bir projeyi, girişimcilik düşüncesiyle uyumlu şekilde geliştirmek için ortaya koyan ve tanıtımını yapan birey şeklinde de ifade edilebilir. Girişimciler, yaptıklarıyla birlikte aldıkları riskler, yeni servet oluşturmada ulaşmak istedikleri özel çalışmalar bütünü ve refah oluşturmadaki özel yaklaşımlarıyla da ifade edilebilirler(Tekin, 1999, s.1).

Girişimciler; faaliyetleri üstlenen birer yönetici, iktisadi farklılaşmaların birer temsilcisi ve toplumun birer bireyidirler. Bu özelliklerin her biri girişimci için ifade edilen tanımların çeşitliliğini ortaya koymaktadır (Wickham, 2001, s.7).

Girişimci eylemlerini gerçekleştirirken maksimum düzeyde kâr kar sağlama hedefini güder. Bu hedefe varabilmek için de üretim etmenlerinden faydalanarak iktisadi sistemler meydana getirir. Bu sistemlere teşebbüs adı verilir. Teşebbüs; diğerlerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için mal ve hizmet üreterek kâr elde etme hedefi güden ve faaliyetlerini bu yönde gerçekleştiren işletmedir (Fidan ve Yılmaz, 2005, s.3).

Girişimcilik kavramını dar bir tanımlama kalıpları içinde sınırlandırmak mümkün değildir. İlk olarak ortaçağda ortaya çıkan bu sözcüğün “entreprenere” kökünden gelmektedir yani “iş yapan” manasını taşımaktadır. Bu tanım zamanla değişime uğramış ve bilhassa 20. yüzyılda girişimcilik olgusu daha ziyade riske girme, yenilikleri deneme, imkânlardan yararlanma ve gerçekleştirilme süreci şeklinde ifade edilmiştir. Bu

ifadelerden de görüleceği üzere girişimcilik yalnızca bireyin kendi işini açması değil, var olan işini de yeniden düzenlemesi yada yeni bir alana girmesi olabilir. Örneğin uzun süredir piyasadaki bir ürünün üretimine başlanması bir girişimcilik örneği değildir ancak sektördeki bir ürünü revize ederek arz etmek bir girişimciliktir (Tekin, 2004, s.9).

Girişimde bulunma bir süreç şeklinde değerlendirilebilir ve yeni bir firma açmak amacıyla cazip olanaklar yakalama, değerlendirme ve gerçekleştirmeyi kapsar (Ceylan ve Demircan, 2001, s.831). Girişimciliğin ilk faktörü riske girmektir. Yani müteşebbis, olanakları hissettiğinde, bütün riske katlanarak yapmak istediklerini hayata geçirme gayreti gösterendir. Müteşebbislik ise, müteşebbislerin riske girme, fırsatları yakalama, gerçekleştirme ve geliştirme aşamalarının toplamıdır. Bu bağlamda işletme açma ve iş geliştirme süreci girişimciliğe dâhildir (TÜSİAD, 2003, s.18). İşletme kurma sürecinde girişimciler bazı riskler ile karşı karşıya kalmaktadırlar. İktisadi, sosyal, kariyer, psikolojik ve sağlık riskleri bu grupta ifade edilebilir (Littunen, 2000, s.295).

Müteşebbislik denince akla yenilik gelmektedir. Yenilik aşamasında elde bulunan üretim faktörleri farklı şekillerde bir araya getirilir. Yeni bir ürün veya servis üretilebilir, yeni bir üretim yöntemi ortaya konulabilir, yeni bir pazara girilebilir, yeni bir hammadde kaynağı keşfedilebilir veya endüstri tekrar yapılandırılır. Bu sayılan ifadelerin hepsi yenilik olarak adlandırılabilir (Nelson, 1999, s.69).

Günümüz rekabet şartlarında firmaların başarıları “yenilikçi işletme” olmalarıyla ilişkilidir. Yenilikçi firmalar; ürettikleri ürün ve süreç yenilikleriyle büyük pazar oranları ve kazançlar sağlarlar (Güleş ve Bülbül, 2004, s.175). Firmaların pazarda başarılı olabilmeleri için yenilik yöntemlerini başarıyla tercih etmeleri ve hayata geçirmelidirler.

1.2. Girişimciliğin Önemi

Girişimcilik, işsizliği ortadan kaldırdığı gibi ekonomik gelişmenin de önem arz eden bir parçasıdır (Tekin, 2005, s.9). Girişimci, iktisadi kaynakların az üretkenlik seviyelerinden fazla seviyelere çıkarılmasında büyük rol oynar. Çünkü üretim kaynaklarını yeni bir bakış açısıyla değiştirip, kullanılmayan üreyim etkenlerinin kullanılmasını sağlamaktadır. Bunun dışında kullanılan üretim araçlarının, mevcut girdilerin farklı yerlerde kullanılması ile üretim arttırılır. Bu da girişimcinin toplumsal yarar sağlayan bir yönüdür.

Girişimci yeni fikirler yaratır, bu fikirleri yayar ve faaliyete geçmesini hızlandırır. Bunun dışında yeni sanayi kuruluşlarının oluşmasına yardımcı olur. Teknolojiyi kullanan

sektörlerin verimliliğini arttırıp hızlı büyüme gösteren sektörlerin meydana getirdiği ekonomik büyümenin hızlanmasını sağlar (TÜSİAD, 2003, s.18). Bundan dolayı girişimci ekonomideki uygulamaların düzenlenmesinde, istihdam yaratılmasında ve üretimde temel etkindir.

Girişimciliğin önemini, aşağıdaki üç alanda vurgulanabilir (Coulter, 2001, s.11);

- Yenilikçilik-icatçılık,
- Yeni işletmelerin doğması-büyümesi,
- Yeni iş alanları yaratmadır.

Hızlı bir şekilde büyümekte olan şirketlerin büyümesinde girişimcinin en önemli rolü yenilikçi yaklaşımını aktifleştirebilmesidir. Yenilikçilik özelliği, girişimcinin umulmayan durumlarda meydana gelen sorunlara çözüm getirmesi yeteneğidir. Bu yeteneğin oluşumunda, girişimcinin almış olduğu eğitim, yaşadığı deneyimler ve elde ettiği birikimler rol almaktadır. Bundan dolayı yenilikçilik kritik bir noktadır. Sadece girişimcilerin değil bütün şirket risklerinin başarılı olmasında etkilidir.

Girişimcilerin yaşadıkları toplumla ilgili vazifeleri ve destekleri bulunur. Bunlar aşağıdaki gibi maddeler halinde ifade edilebilir(<http://www.ytukvk.org.tr/arsiv/barisyildiz1>, erişim 16.06.2017):

1. Gelişmekte olan ülkelerin en büyük problemlerinden biri de işsizlik sıkıntısıdır. İşsizlik mal ve hizmet üretimi için yeni yatırımların yapılmamasıyla meydana gelir. Girişimci arttıkça istihdam oranı da artar. Bundan dolayı işsizlikten ortadan kaldırmanın en iyi yolu, girişimciliktir.
2. Toplumsal refahın yükselmesi bireylerin refahları ile ilgilidir. Bireylerin refahını artıracak etkende kendiışlerini kurmalarıdır. Bundan dolayı girişimcilik toplumsal refahın meydana gelmesinde ve tabana ulaşmasında önemli bir rol oynar.
3. Müteşebbisler bilim ve teknolojiyi kullanıp aynı zamanda kaynak aktarımı sağlayarak bilim ve teknolojinin gelişmesine katkı sağlar.
4. Müteşebbisler yararlanılmayan potansiyellerden yararlanarak, bu potansiyellerin değerlendirilmesini sağlarlar.

Yeni girişimler piyasadaki rekabeti arttırır. Böylece diğer şirketlerde yenilik yapmak ve performanslarını arttırmak zorunda kalırlar. Şirketlerin artan etkinlikleri,

yaptığı yenilikler ekonominin de rekabet gücüne katkı sağlamaktadır. Böylelikle seçenekler artar, fiyatlar düşer ve kalitede artış görülür. Bu da müşterilere yarar sağlayan bir durumdur.

Girişimciliğe ve girişimcilerin başarısız olmasına karşı toplumların olumlu davranışlar sergilemesi gerekmektedir. Bu, bugünün ve yarının girişimcilerinin desteklenmesi için önemli bir kavramdır. Girişimcilik yetenekleri, topluma, şirket uygulamalarına sağladığı avantajlar dışında yarar sağladığı için girişimcilik desteklenmelidir.

Toplumlar, girişimciliği yüreklendirmeli, başarılı girişimcilere değer verirken başarısızları da iyi niyetler karşılamalıdır. Okullar, üniversiteler, yatırımcılar, iş adamları, medya gibi kurumların girişimcilere olan destekleri önem arz etmektedir. Bu tür olumlu davranışları isteklendirmek amacıyla başarılı örnekler sergilenmelidir.

Girişimciliğin öneminden yola çıkarak girişimcinin önemi şu şekilde açıklanabilir(<https://hbogm.meb.gov.tr/aol/kitaplar/aol/2014/girisimcilik1/unite1.pdf>, erişim tarihi: 16.06.2017):

- Girişimcilik, işsizlik problemini ortadan kaldırıp, ekonomik büyümeye yardımcı olur.
- Girişimci, ekonominin kaynaklarını düşük üretkenlik alanlarından yüksek alanlara taşır. Girişimcilik, üretim kaynaklarını farklı bir şekilde birleştirip, kullanılmayan etkenlerin kullanılmasında rol oynar. Fakat daha da önemli olan, kullanılan imalat araç gereçlerinin ve mevcut girdilerin farklı şekilde kullanımını ve üretimini arttır.
- Girişimci, yeniliklere açıktır. Yeni düşünceler oluşturulmasını faaliyete geçilmesini hızlandırır. Bunun dışında sanayilerin oluşmasını sağlar. Teknoloji ile çalışan sektörlerde performansı arttırıp, hızla büyüyen sektörlerin ekonomik büyümelerine hız kazandırır.
- Girişimcilik yaratıcılıktır. Bütünsel bakış açısı oluşturmaktır. Analitik beceri ile problem çözmektir.

1.3. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Ekonomide yıllarca girişimcilik yok sayıldığı için bu konu hakkında fazla veri bulunamıyor (Shane, 2002, s.87). Ancak ekonomik girişimcilik ile ilgilenmezken, işletme disiplini için önemli bir inceleme konusu haline gelmiştir. İşletme disiplini 1950 senelerinde

ortaya çıkmıştır. Bu disiplinin girişimi e girişimcileri incelemeye alması son 20 senede meydana gelmiştir. ABD'de 1980 senelerinden sonra derslere eklenmiştir (Bygrave, 2002, s.45).

Girişimcilik, günümüzde okullarda hem ders olarak verilmekte hem de yüksek lisans, doktora derecesi verilen alanlar olabilmektedir. Girişimcilik 1980 senelerine kadar kendine bir yer bulamamıştır. Ancak birkaç ekonomik tarafından geliştirilen girişimcilik kuramı, günümüzde şirketleri ve sosyal bilimler alanındaki çalışmalarda kullanılmaktadır.

Ekonomi biliminin atası olan Adam Smith, müteşebbisle kapitalisti birbirine benzetir. 19. yy ilk yıllarında oluşan neo-klasik iktisat anlayışı bu düşünceyi devam ettirerek müteşebbisin şirket sahibi olduğunu söylemiştir. Bu dönemlerde girişimcinin ekonomik kuramda özel bir yeri yoktur. Bundan dolayı, ekonomi biliminde hayal gücü kuvvetli kritik kararları ve riskleri göze alan kişilere yani girişimcilere gerek duyulmamıştır. 20. yy başlarında Joseph Schumpeter adlı Avusturyalı ekonomist girişimciliğin ekonomik kuramının başlangıcını oluşturmuştur. Schumpeter'e göre bir sistem olan ekonominin hayata uygulanmasını sağlayan girişimcilerdir.

1.4. Girişimciliğin Temel Şartları

Girişimciliğin oluşmasını sağlayan yada girişimciliği engelleyen nedenlerin bulunması zor bir işlemdir. Bu alandaki en iyi çalışmalar OECD ve GEM yapmaktadır. OECD'nin yapmış olduğu çalışmalar girişimciliğin temelini alt yapı koşulları, devlet programları kültürel davranış ve tutumlara bağlar (OECD, 2001, s.33).

Uluslararası çalışmalarda bu tür modeller geliştirilmiş olsa da, bir ülkede girişimciliğin meydana gelmesi ve destek alması için iki gram eğitim üç gram vergi gibi miktarı belirgin olan tarifler bulunmamaktadır. Çünkü her ülkenin tarihsel gelişimi farklıdır. Bu farklılık nedeniyle girişimciliği açıklayan etmenler diğer ülkelerde geçerli olmayacaktır (TÜSİAD, 2003, s.20).

1.5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Bu faktörler, girişimciye bağlı faktörler ve çevresel faktörler olmak üzere iki grupta değerlendirilebilir. Girişimciye bağlı faktörler;

- Girişimci adayı, eksiklerin olduğu yerleri tespit edip potansiyel iş fikirlerini algılamalı,

- Bu iş fikirlerini projeye dönüştürüp yatırıma yönlendirecek yeteneğe sahip olmalı,
- Riske girerek girişimde bulunabilmelidir.

Çevresel etmenler, engellerin azlığı, kaynakların yeterliliği ve eldeki kaynaklara ulaşmanın basit olmasıdır. Girişim faktörlerinin bir araya toplanması ile ilgili süreçler dört ana başlığa ayrılabilir; “fırsatın tanımlanması ve değerlendirilmesi”, “iş planının geliştirilmesi”, “ihtiyaç duyulan kaynaklar” ve “işletmenin yönetilmesi” (Berber, 2000, s.24). Bu sürecin sonunda girişimci toplumsal faydaya katkıda bulunacaktır.

1.6. Girişimcilik Süreci

Girişimsel süreç, oluşan belirsizlikler içinde fırsatları keşfedip geliştirme yöntemini ve girişimsel vazifenin oluşturulmasını incelemektedir.

William D. Bygrave'ye göre, yapılan faaliyetler, ele geçen imkânlarla alakalı bütün fonksiyonlar girişimsel süreçte yer almaktadır. William D. Bygrave'nin girişimsel süreç modelinde bireysel, sosyolojik ve çevresel etkenler bulunmaktadır. Örnek verecek olursak, bir kişi yeni iş fikirlerini bilinçli olarak araştırır veya şans faktörüyle karşılaşır. Girişimci bu aşamada karar verirken, kendi kariyer düşüncesini, ailesinin ve arkadaş çevresinin düşüncelerini, örnek alınan rol modellerin düşüncelerini, iktisadi koşulları ve faydalanabileceği kaynakları göz önüne alıp karar verecektir (Bygrave, 2003, s.2).

Hisrich, Peters ve Shepherd'e göre girişimin başlama süreci, yönetimdeki çözülmesi gereken problemlerden ziyade ortaya atılan yeni risklerle ilgilidir. Bu girişimci yenilik üretmek için bütün zorlukları göğüsleyerek yeni fırsatlar bulmalı ve değerlendirip geliştirmelidir (Hisrich vd., 2005, s.1).

Piyasa ekonomisinde bazı riskleri göze alıp iş hayatına girmek isteyen girişimcileri farklı aşamalardan oluşan süreçlerden geçtikleri gözlemlenmiştir. Hisrich ve Peters'e göre bu süreçler şöyledir, imkanların belirlenerek analiz edilmesi, iş planının yapılması, ihtiyaç olan kaynakların belirlenmesi ve neticelenen girişimin ortaya koyduğu yönetimidir (Hisrich vd., 2005, s.29).

1.6.1. Fırsatların Belirlenmesi ve Değerlenmesi

Girişimciler açısından yapılabilir ve karlı iş imkânlarının ele geçmesi ve değerlendirilmesi zor bir eylemdir. En iyi iş fırsatları tesadüfi olarak ortaya çıkmaz. Her zaman piyasa koşullarını takip etmek, potansiyel iş fırsatlarını gözlemlemek şarttır. Tetikte

olan girişimci, oluşturacağı izleme ve takip mekanizması sayesinde fırsatları daha kolay belirleyebilecek ve yetenekleri doğrultusunda değerlendirebilecektir (Hisrich vd., 2005, s.30).

Fırsatların izlenebilmesi pazar odaklı dışsal yönetim için zorunludur. Yeni iş kurma fikirleri çoğunlukla bazı açıkların görülmesiyle meydana gelir. Açıklar, bireylerin talepleri ile elde ettikleri arasındaki farklılıklardır. Bu nedenle, yeni iş kurma fikrinin birinci adımı pazarda bulunan açıkların düşünülüp bu açıkların nasıl aşılacağını bulmaktır. Girişimci mevcut durumdan daha iyi bir seviyeye gelmek isterse çevrede meydana gelen değişimlere uymak zorundadır. Kendi kaynakları koruyup, yeni kaynakları da sürekli takip etmelidir (İraz, 2003, s.196).

Girişimciler, sadece imkânları takip edip fırsatlardan yararlanarak başarı elde edemezler. Yenilikçi düşünce yapısı ile yaratıcılığı birleştirip bu fırsatları karlı yatırım alanlarına çevirmek durumundadırlar (İraz, 2003, s.196).

1.6.2. Gerekli Kaynakların Saptanması

Girişimcilik sürecindeki ikinci adım, gereksinim hissedilen kaynakların belirlenmesidir. Girişimcilikteki en önemli hatalardan biri, başarılı bir girişimcinin kendisi için bağlanan kaynaklarla direk etkileşiminin bulunduğu fikridir. Burada temel nokta, bu kaynakların boyutundan ziyade hangi oranda verimli değerlendirildiğidir (İraz, 2003, s.197). Yani girişimcilikte temel, eldeki kaynaklardan etkilenmeden imkanları algılama ve fırsatlardan faydalanmadır (Kreueger, 2000, s.6).

Özetle, olanaklar için gereken kaynaklar saptanmalıdır. Bu süreç girişimcinin elindeki kaynakları kontrol etmesiyle başlar. Burada yararlı bir kaynağın tercih edilmesi büyük önem arz etmektedir (Hisrich vd., 1995, s.33).

1.6.3. İş Planının Geliştirilmesi

Girişimcilik sürecinde, müteşebbise büyük karlar getirebilecek olanaklar saptanıp bu olanaklardan yararlanmalarını sağlayacak kaynaklara ulaşıldıktan sonra iş planı düzenlenmelidir. Girişimcilik sürecinde iş planı, işin meydana getirilmesi ve sürekliliğinin sağlanmasında önem arz etmektedir ve müteşebbisin ilerleyen süreçteki çalışmalarına yön verir. Müteşebbis, düzenlediği iş planıyla saptadığı hedefleri gerçekleştirebilmek için neyi, ne zaman, nasıl gerçekleştireceğini belirler. Girişimci iş planı ile amaçlarını ortaya koymaktadır. İşletmesinin, geçmiş ve şuan ki yapısını değerlendirip geleceğe yönelik hedeflerini ortaya koyar. Bu aşamada kendi nitelikleri ile iş fikrini kıyaslar. Hedef pazarını, bu pazardaki tüketici kitlesini belirler. Üretilmesi planlanan ürün ve hizmetler için süreç tasarlanır. Bu

sürecin devamında satışa yönelik faaliyetler değerlendirilir. Tüm bu uygulamalar kapsamında katlanılacak risk değerlendirilir (İraz, 2003, s.198).

1.6.4. Sonuçlanan Girişimin Yönetimi

Girişimsel süreçte son adım neticelenen girişimin etkin biçimde sürdürülebilmesi için gereken organizasyon yapısının meydana getirilmesidir. İş öncesinde organizasyonel şemanın saptanması; tutulması mecburi defterler, vergiler ve diğer hukuki yükümlülükler gibi meseleler bakımından önem arz etmektedir (İraz, 2003, s.203).

Gereken kaynakların belirlenmesiyle müteşebbisler etkin bir iş planını hayata geçirerek personel işe almalıdır. Büyüyen firmanın problemleri bu aşamanın konusudur. Başarı için farklı kilit etmenlerin saptanması gibi yönetim şekli ve yapısı doğru bir biçimde ifade edilmelidir (Hisrich, 1995, s.34).

1.7. Girişimcilikte Başarı Faktörleri

Firmaların başarılı olmalarında temel vazife müteşebbistedir. Bu gerçeklik göz önünde bulundurulduğunda, başarıya ulaşmak için müteşebbisler bazı niteliklere sahip olmalıdır. Firmanın başarısında, hedeflerini gerçekleştirebilmesinde ve diğer firmalarla rekabete girebilmesinde önem arz eden bu nitelikleri aşağıdaki şekilde maddeler halinde sıralamak mümkündür(Özalp, 1971, s.42):

- Uzun süre iş yapabilme,
- Güçlüklerle rahatlıkla mücadele edebilme,
- Davranış ve kararlarda azimli olma,
- İktisadi gücünü arttırıncaya kadar düşük karlara razı olma,
- İşin gerektirdiği teknik ve sosyal kabiliyete sahip olma.

1.7.1. İş Olanığının Bulunması

İş imkanının olmayışından kasıt, gereksinim hissedilen bir alanda yatırımın olmaması ya da var olan yatırımların tüketici gereksinimlerini yeterli düzeyde karşılayamamasıdır. Ancak girişimciliği ve yaratıcı girişimcilik biçiminde iki grupta değerlendirdiğimiz girişimciler, ya piyasada meydana gelebilecek imkânları gözeterek ya da tüketicilerin olası gereksinimlerini önceden belirleyerek, ilgili alanlara yatırım gerçekleştirerek girişimci niteliğini kazanırlar (http://www.gislab.ktu.edu.tr/dosyalar/yvolkan/DERS_III.pdf, erişim tarihi: 18.06.2017).

1.7.2. İş İçin Uygun Zamanın Seçilmesi

Girişimci, en uygun zaman tercihinde vereceği doğru karar ile öncelikli başarı koşullunu sağlamış olacaktır. Yapılacak yatırım için en uygun zaman seçilmelidir. Zaman kritik öneme haiz bir kavramdır. Örneğin kriz anında bile bazı ürünlerin satışlarının arttığı görülebilir. Yine pazar koşulları açısından bazı firmalar rekabet avantajından dolayı ilgili pazara girmiş iseler, o zaman dilimi en uygun süre olarak kabul edilir.

İktisadi dalgalanmalar, piyasadaki talep seviyesi ve tüketicilerin ödeme gücü de zaman tercihinde dikkate alınması gereken hususlardır. Durgunluk zamanlarında işgücü fiyatları azalabilir ve bu maliyetleri düşürebilir. Ancak durgunluk zamanlarında düşük ücretler ya da işten çıkarmalar, satın alma gücünü de düşürecektir(Küçük, 2007, s.43).

1.7.3. Yönetim Tecrübesi

Yönetim bir örgütün ya da firmanın hedeflerine ulaşmaları için işletmenin kaynaklarını planlayarak organize ederek yürüterek koordine ve kontrol ederek etkili verimli bir biçimde yararlanılmasını sağlayan süreçtir (Bedük, 2010:287).

1.7.4. Öz Sermaye ve Kredi Olanakları

İş öncesinde, iş için gereken sermaye miktarı doğru şekilde hesaplanmalıdır. Müteşebbis bu kaynağın hepsini elinde bulundurmayabilir. Gereksinim hissedilen sermayenin, müteşebbisin imkanlarından fazla olan bölümü, kredi ya da farklı borçlanma şekilleriyle sağlanabilir. Firmaların büyük bölümünün, kâr etmek amacıyla belirli bir süre beklemesi gerektiğinden ve bilhassa küçük firmaların kar edinceye kadar ailelerin geçindirme sorumluluğu da göz önünde bulundurularak, işe başlamadan yatırım bittikten ilk kazançlar sağlanana kadar geçecek zaman doğru şekilde ön görülmelidir (Küçük, 2007, s.44).

1.7.5. Riske Karşı Sigorta

Girişimci bu bağlamda, gelişmelere hazırlıklı olacak ve değişime ayak uydurabilecektir. Böylelikle oluşabilecek problemler, sigorta ile bertaraf edilebilecek ve iş akışında aksamaların önüne geçilecektir (Küçük, 2007, s.45).

1.8. Girişimcilik Sürecinde Başarısızlık Nedenleri

Girişimcilik sürecinde yaşanan başarısızlığın sebepleri irdelendiğinde, temel nedenlerden bir tanesinin iktisadi problemler olduğu görülmüştür. Bu süreçte göze çarpan önemli bir husus ta olarak küçük işletmelerin büyük işletmelere nazaran daha başarısız olduklarıdır. Diğer taraftan gerçekleştirilen çalışmalar, KOBİ'lerin %57'sinin kuruluşun

itibaren ilk beş senede başarısız olduğunu belirtmektedir. Bu sebeple KOBİ'ler bakımından ilk beş sene büyük önem arz etmektedir (Sabuncuoğlu, 1985, t. y.).

Kuruluşunun ilk senelerinde başarısız olan KOBİ'lerin temel başarısızlık sebeplerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Sabuncuoğlu, 1985, t.y.):

- Fizibilite Etüdü 'nün sağlıklı şekilde yapılmamış olması,
- Yetersiz sermaye ve profesyonel olmayan yönetim anlayışı,
- İş üretememe ve finansal sorunlar,
- Yeterli piyasa analizleri yapmamak,
- Haksız rekabettir.

1.8.1. Kuruluş Yerinin İyi Seçilmemiş Olması

Kuruluş yerlerinin bazen bilgisizlik nedeniyle bazen de farklı yaklaşımlarla rasyonel bir şekilde belirlenmediği işletmelere sıkça rastlanmaktadır. Kuruluş yeri, girişimciler açısından, işletme kurmanın en önemli ve detaylı inceleme ve araştırmayı gerektiren aşamalarından birisidir (Küçük, 2007, s.46).

1.8.2. Rekabet Faktörlerinin Dikkate Alınmaması

Genel anlamda rekabet kavramı herhangi bir pazardan pay almak isteyen yada pazardaki paylarını arttırmak isteyen işletmeler arasındaki ticari çekişme olarak ifade edilebilir. Gerek piyasaya yeni girecek işletmeler gerekse hali hazırda piyasadaki işletmeler pazardaki rekabetin durumu hakkında detaylı bilgiye sahip olmalı ve bu bilgilerini güncel tutmalıdır. İşletmeler pay almak istedikleri pazarla ilgili detaylı fizibilite araştırması yapmadan ve pazardaki rekabet hakkında yeterli bilgiye sahip olmadan pazara girdiklerinde başarı olasılıkları oldukça zayıflamaktadır. Yatırım yapılmadan önce hangi piyasalarda, hangi tüketicilere, hangi ürünlerle ve hangi fiyattan girecekleriyle ilgili stratejik kararlarını detaylı ve sağlıklı bir piyasa analiziyle gerçekleştirilmelidir. KOBİ'lerin bu etmeni farklı sebeplerden dolayı dikkate almamaları onları güçsüzleştirmekte ve ilerleyen zamanlarda olumsuzluğa neden olmaktadır (Timurçin, 2010, s.118).

1.8.3. Sermaye Yetersizliği

KOBİ'ler başlangıç sermayesinin ne olacağına dair bilgisizlikleriyle beraber bilgi sahibi birey veya kurumlara başvurmaya da isteksizdir. Bu sebeple gereken devlet desteklerini elde edemeyen, altyapısında eksiklikler olan KOBİ'lerin finansman problemleri, yatırım

aşamasında başlar. KOBİ'lerde ilk finansman gereksinimi, öz kaynaklarla karşılanamamaktadır. Bilhassa konjoktürel dalgalanmaların yaşandığı zamanlarda kaynakları önemli ölçüde azalmaktadır. Aynı zamanda alacaklarını tahsil ederken karşılaştıkları problemler neticesinde nakit problemi yaşayan KOBİ'ler, pahalı dış finansal kaynaklara yönelmektedir. KOBİ'lerde öz sermaye artışının sınırlı olması da finansman problemlerine yol açmaktadır. Firmaların çalışmalarını devam ettirebilmeleri için borçlanmaya gitmesi borç/öz kaynak dengesine zarar vermekte ve giderek öz kaynak payı düşmektedir (Oktav, 2001, s.23).

1.8.4. Kişisel Unsurlar

Müteşebbislerin başarısız olmalarında bahsi geçen dışsal etmenlere ek olarak, direk kendilerinden ileri gelen bir takım eksiklikler de bulunmaktadır. Bunlar kişisel başarısızlık etmenleri olarak ifade edilmektedir (Küçük, 2007, s.48).

1.8.5. Yetersiz Zaman

Küçük ve orta ölçekli firmalar tanımlanırken temel nitel nitelik, bu firmalarda girişimcilik, yöneticilik ve mülkiyetin aynı bireyde toplanmasıdır ki bu birey çoğunlukla firma sahibidir. Firma sahibi olabilmek için gerekli iktisadi olanakları bulunan bireyin bununla birlikte iyi bir girişimci ve yönetici olması düşük bir ihtimaldir. Bu sebeple bu üç önemli kavramın tek bir kişide toplanması işletme için önemli bir darboğazdır (Timurçin, 2010, s.116).

Daha karmaşık yapıdaki büyük firmalarda, her bir bölümün yükümlülüğü, yetkiyle de örtüşecek biçimde, alanın uzman bireyler tarafından yerine getirilirken, küçük firmalarda müteşebbis, hem yönetici hem de çok sayıda birimin sorumlusudur. Bu nedenle, bütün bu işlerin gerçekleştirilmesinde zaman sorunuyla karşılaşılabilir. Burada müteşebbise düşen, yetki ve yükümlülükleri, personele uygun bir şekilde dağıtmak ve koordinasyonu sağlamak olacaktır (Küçük, 2007, s.49).

1.9. Türkiye'de Girişimcilik

Türkiye müteşebbislik verileri değerlendirildiğinde ülkemizin yeterli gelişimi göstermediği görülmektedir. Uluslararası girişimcilik endeksinde yararlanılan 100 yetişkin içinde firma açan bireylerin sayısına dikkat edildiğinde Türkiye yirmi dokuz ülkenin gerisinde kalmıştır. Türkiye'de her 100 yetişkin içinde şirket kuran sayısı 4,6 olmasına karşın bu sayı ABD'de 11,7, Güney Kore'de 15, Meksika'da 18,7 dir (TÜSİAD, 2003, s.169). Türkiye'nin kamu kaynaklarının yetersizliği ve son dönemdeki iktisadi

krizler de müteşebbislere verilen kredileri etkilemekte ve Türkiye'nin girişimci potansiyelinin önüne geçmektedir.

1.9.1. Türkiye'de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de girişimcilik bilhassa 1980'li senelerden sonra daha önemli hale gelmiştir. Bu gelişimde 24 Ocak 1980 kararlarıyla yürürlüğe giren iktisadi gelişmeyle ilgili stratejik değişiklik önemli bir role sahiptir (Marangoz, 2013, s.25). 24 Ocak 1980 senesinde alınan kararlarla ithal ikamesine dayalı kalkınma modeli yerine serbest piyasa ekonomisi çerçevesinde ihracata yönelik kalkınma stratejisi modeli tercih edilmiş ve ihracatı teşvik için ihracat yapanlara maddi destekler verilmiştir. Alınan kararların uygulanmasıyla beraber 1980'lerin sonlarında ihracat gelirleri 3 milyar dolar seviyesinden 12 milyar dolar seviyesine yükselmiştir.

Kasım 1981'de yapılan II. İzmir İktisat Kongresi'nde, bireysel girişimlere destek verilmesi, serbest piyasa koşullarının rahatlatılması, alt yapı yatırımlarının arttırılması gibi bazı kararlar verilmiştir (Sönmez ve Şimşek, 2011, s.97).

1995 senesinde Gümrük Birliği'ne girilmesiyle beraber özel sektör daha dinamik hale gelmiş ve ekonominin iç ve dış etkilere karşı uyum sağlama yeteneği çoğalmıştır. Türk girişimcilerin uluslararası piyasalarda rekabet gücünü arttırabilmek için yabancı dil öğrenerek dış piyasalara dair bilgi edinmeye başlamış ve bu sayede yeni bir girişimci tipi doğmuştur(Aşkın, Nehir ve Vural, 2011, s.69).

2000'li yıllara gelindiğinde, bu yüzyılda bilim ve teknolojiye gerçekleşen gelişmeler girişimciliği daha önemli hale getirmiştir. Gerçekleşen gelişmelerle beraber 21. yüzyılda girişimciler; iyi eğitim almış, dünyadaki gelişmelere uyum sağlayabilen, yeniliklere açık, teknolojiyi yakından takip eden, yabancı dil bilen, bilgi birikimine sahip ve üretici ruhlu kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011, s.70).

1.9.2. Türkiye'de Girişimciliğin Önündeki Engeller

Türkiye'de istihdamın önemli bir bölümünün Kobilerce sağlandığı dikkate alındığında girişimciliğin önemi hem istihdam hem de üretim bakımından dikkat çekmektedir. Girişimciliğin iktisadi gelişmede önem arz eden bir etmen olduğu çok sayıda çalışmada belirtilmektedir. Müteşebbislik, işletmeciliğin ve toplumun yapısında bir değişimi başlatır ve geliştirir. Bu değişim büyümeyi ve üretimi çoğaltmaktadır (http://www.kho.edu.tr/yayinlar/bilimdergisi/bilimder/doc/2002-3/4_bilder.doc, erişim tarihi: 21.06.2017).

Türkiye'de kadınlarının iktisadi hayatta gelişmemesinin temel sebeplerine bakıldığında; ailede cinsiyetten kaynaklı vazifeleri, baskılar, eğitim seviyelerinin düşük, yeteneklerinin farklı alanlara yoğunlaşmış olması gibi etmenler dikkat çekmektedir.

1.9.2.1. Ekonomideki İstikrarsızlık

İş açarken müteşebbisi en fazla sıkıntıya sokacak meselelerin başında iktisadi istikrarsızlık gelmektedir. Müteşebbisin iş planının iktisadi bölümleri iktisadi istikrarsızlıktan dolayı farklılaşmış şekilde karşısına gelebilir. Müteşebbisin bu sorunun üstesinden gelmek amacıyla yapması gereken mümkün mertebe sabitlenebilir değerleri seçmesidir (Altınel, 2016, s.56).

1.9.2.2. Sermaye ve Finansman

Yeni bir iş açmak için belli bir sermayeye sahip olmak gerekmektedir. Bu sermaye farklı yollardan sağlanabilir. Banka kredileri bu konuda en fazla tercih edilen yollardandır. Fakat prosedürlerin fazlalığı ve bazı güvencelerin gösterilme zorunluluğu yalnızca iş fikri ve planı olan müteşebbis için son derece büyük bir sorundur. Ancak son dönemde bankacılık alanında gerçekleşen gelişmeler ve bazı sivil toplum kuruluşlarının meydana getirdiği fon sistemiyle bu problem belirli ölçülerde aşılabilmektedir (Altınel, 2016, s.56).

1.9.2.3. Bürokratik Engeller

Bir toplumda müteşebbislerin meydana gelmesinde ülkenin iktisadi şartları, pazar mekanizmaları, devlet politikaları etkili olmaktadır. Türkiye'de işletmelerle ilgili mevzuatlar ve bürokratik problemlerde dolayı iş ve yatırım yapma bakımından uygun bir ortam güçlükte meydana gelmektedir. Bu durumun farkına varan işletmeler yürürlükteki mevzuatı basit hale getirip, vergi sistemini düzenlenmesini istemektedirler. Bürokratik problemlerin giderilmesi için devletin, müteşebbisin önünü açacak önlemleri almalıdır (Şahin, 2006, s.25).

1.9.2.4. Bilgi Eksikliği

Müteşebbisliğin ilk koşulu teknik bilgiye sahip olmak değildir fakat bu ölçüt de önem arz etmektedir. Yaptığı işle ilgili detayları bilmeyen bir kişi, o mal yada hizmeti pazarlayamaz, geliştiremez ve açılan firmadan da uzun vadeli olması ve kar getirmesi beklenemez. Yetersiz bilgi bilhassa da kadın girişimcilik için önemli bir problemdir. Türkiye'de kadınlar eğitim eksikliği ve iktisadi problemler nedeniyle girişimcilik yapamamaktadır. Türkiye'de okullaşma oranı incelendiğinde erkekler kadınlardan daha

eğitimidir. Veriler göstermektedir ki kadınların eğitim seviyesi artıkça iş gücüne katılımları da artmaktadır. Yükseköğrenim mezunu kadınların iş gücüne katılım oranı ise % 70'dir (Şahin, 2006, s.25).

1.9.2.5. Özgüven Eksikliği

Müteşebbislik ilk olarak insana bağımlı olan bir kavramdır. Tüm koşullar sağlandığında dahi birey kararlı ve ne istediğini bilen bir tutum sergilemezse yeni bir iş açmak için gerekli temel kaynak eksik kalacaktır. Bu özgüven eksikliği çoğunlukla toplumdaki hatalı yargılardan kaynaklanmaktadır. Yeni bir iş fikri meydana getirmeye başladığında rakiplerden yada tecrübe eksikliğinden korkmak, karşılaşılan problemlerden yılmak kişinin baştan kaybetmesine yol açar (Gözek, 2006, s.42).

1.9.3. Türkiye’de Girişimciliğin Geleceği

Müteşebbis ekonomiyi oluştururken küçük yada büyük, yeni yada eski işletmeler fark etmeksizin yenilikler gerçekleştiren girişimci işletmeler açmak gerekecektir. Bilhassa yenilikler gerçekleştirmek ana amaçlardan olmalıdır, çünkü dünyanın ulaştığı rekabet şartlarında yeni değerler meydana getirebilen, katma değeri yükselten, rekabet gücünü arttıran ve farklılaştıran yenilikleri gerçekleştirebilen müteşebbisler başarıyı yakalayabileceklerdir. Bunun için de müteşebbislerin sayısını arttıran ve buldukları iktisadi, politik, sosyal ortamı geliştirerek müteşebbislere destek sağlayan bir altyapı kurulmalıdır. Yeniliklerin bir bölümü teknoloji odaklı olmalıdır. Teknoloji çağında geri kalmamak için teknolojik gelişmeleri gerçekleştiren ya da teknoloji uygulamalarını başarıyla yerine getiren firmalar kuracak ve yönetecek olan girişimcilere ihtiyaç vardır.

Türkiye'nin girişimcilik performansının iyileştirilmesi için alınacak önlemler şu şekilde özetlenebilir (TÜSİAD, 2003, s.171).

- 1- Girişimcilikle alakalı açık ve net bir vizyon ortaya koyulması, buna bağlı stratejiler geliştirildikten sonra hükümet programlarında öncelikli şekilde ele alınmalıdır.
- 2- İşletme kuruluşu, faaliyet süreci ve kapanışıyla ilgili mevzuat azaltılmalıdır.
- 3- Fikri mülkiyet haklarına dair düzenlenen yasalara işlerlik kazandırılmalıdır.
- 4- Vergi işlemleri basite indirgenmelidir.
- 5- Teknoloji transferinin başarılı şekilde yapılabilmesine imkân tanıyacak örgütler kurulmalıdır.

- 6- KOBİ 'lere verilen krediler çoğaltılmalıdır.
- 7- Finansman seçenekleri çoğaltılmalı ve risk sermaye sektörü oluşturulmalıdır.
- 8- Girişimciler ve girişimciliğe destek veren kuruluşların gerçekleştirdiği platformlar/girişimci ağları kurulmalı ve bu platformlar kanalıyla ulusal ölçekte koordinasyon gerçekleştirilmelidir.
- 9- Girişimciliğin destek verdiği bir kültürel ortamın oluşturulabilmesi amacıyla girişimciliğin topluma katkısı ve iktisadi kalkınmadaki önemi ortaya koyulmalıdır.
- 10-Teknolojik girişimcilik başta olacak şekilde her tür girişimcilik performansı düzenli şekilde ülke çapında ölçülmeli ve uluslararası ekonomilerle mukayese edilmelidir.
- 11-Eğitime gerçekleştirilen yatırım çoğaltılmalıdır.
- 12-Güçlü bir bilimsel altyapı oluşturulmalıdır.
- 13-Kayıt dışı ekonomi kayıtlı hale getirilmelidir.
- 14-Politik süreklilik ve istikrar sağlanmalıdır.

1.10. Girişimcilik Kalkınma İlişkisi

Girişimcilikle ilgili gerçekleştirilen araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda, girişimciliğin kalkınmayla arasındaki ilişkiyi hem iktisadi ve hem de sosyal hayatın kalkınmasına dair gelişmeler şeklinde iki grupta toplanmaktadır.

1.11. Girişimciliğin Kalkınmaya Etkileri

Toplumların kazandıkları iktisadi zenginlik, girişimsel başarının bir parçasıdır. Girişimsel başarının gerçekleştirilebilmesi sadece toplumsal gelişmeyle mümkündür. Müteşebbislik çalışmaları ve iktisadi kalkınma arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, akademik çevrelerce gerçekleştirilen çalışmalarda, müteşebbislik çalışmaları ve ülkenin kalkınması arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya koyulmaktadır. Bu ilişkiler aşağıdaki gibi ifade edilebilir(Çukacı, 2009, s.80).

1- Özelleştirme yalnızca müteşebbisliğin başarısı ve etkinliğiyle alakalı şekilde oluşmamaktadır. Devlet yasaları koyan kurumdur ve pazarda devletle rekabet girilmesi mümkün olmamaktadır. Bu nedenle ekonomide devletin pazar hâkimiyeti rekabeti bitirmektedir. Devletin vazifesi gelişmiş ülkelerle benzer şekilde pazarda tam rekabetçi bir serbest pazar koşullarının meydana getirilmesidir.

2- Kamu alanında aşırı istihdam, gereken seviyeye indirgenerek maaşların yükseltilmesi girişimciliğe bağlıdır.

3- Teknolojik yeniliklerle paralel olarak ekonomik kalkınma girişimcilerle sağlanacaktır.

4- Gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltıcı etkisi vardır.

5- Kalkınmanın, bütün bölgelerde dengeli bir şekilde olmasını sağlar.

6- Üretimi ve sanayileşmeyi yaygınlaştırırlar.

7-Müteşebbisler büyük sanayi işletmelerinin, destekleyicisi ve bütünleyicisidirler.

8- Bireysel birikimleri ekonomiye kazandırır.

9- İstihdam oluşturur ve işsizliği azaltırlar.

10- Yenilikleri teşvik ederler.

11- Girişimciler yeni ürünler ve üretim süreçlerini geliştirirler.

12- Tekelciliğe karşı kalkan işlevi görürler.

13- Endüstriye esneklik sağlarlar.

14- Refah düzeyini yükselterek geniş bir toplumsal tabana yayılmasında ve orta sınıfın güç kazanmasına yardımcı olurlar.

Girişimcilik çalışmalarının yalnızca iktisadi kalkınmaya etkilerinden söz etmek, müteşebbisliğin kalkınmaya etkilerini ifade etmede yetersiz kalacaktır. Bu nedenle müteşebbisliğin sosyal yapıya etkilerini de ifade etmek gerekmektedir. Müteşebbisliğin sosyal yapıya etkilerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Bozkurt vd., 2012, s.234):

1- Müteşebbisler, yaşamı basitleştiren yenilikleri toplumun hizmetine sunarlar.

2- Müteşebbisler toplumun huzur ve refahını yükseltirler.

3- Müteşebbislik faaliyetleri sonucunda toplumun tatmini artmakta, gelirlerini yükseltmekte ve yaşamdan zevk duymaktadır.

4- Müteşebbisler doğal kaynaklardan daha etkin faydalanılmaya imkân tanıyarak çevresel bilincin gelişmesine katkı sağlarlar.

5- Çoğu teknolojik keşfin bireylerin faydasına yenilikçi ürün veya hizmetlere dönüştürülmesinde destek olurlar.

6- Müteşebbisler insan yaşamının kalitesinin artırılması için gerekli bütün dinamik etmeni sağlayan birimlerdir.

1.12. Bölgesel Kalkınma ve Girişimcilik İlişkisi

Bölgesel veri ve analizler göz önünde bulundurulduğunda, bölgesel bir kalkınma stratejisi şeklinde müteşebbisliğin teşviki gerekmektedir. Bölgesel kalkınma stratejilerinin temellerinden bir tanesi girişimciliğin, yatırım yapmayı cazip hale getirme faaliyetleriyle hareketlendirmesidir. Hem gelişmiş ülkelerin hem de gelişmekte olan ülkelerin karşılaştığı temel sorunlardan bir tanesi bölgelerin aynı seviyede gelişmemiş olmasıdır. Geri kalmış bölgeleri canlandırmanın yolu girişimcilikten geçmektedir. Azgelişmiş bölgeler için, sermaye bu bölgelere kaydırılarak, yatırımların gelişmeye ve büyümeye imkân tanınması için, bu bölgelerin avantajlı konuma dönüştürülmesi gereklidir. Bu nedenle bu bölgelerde müteşebbislik çalışmalarının çoğaltılabilmesi için devletlerin ve uluslararası işletmelerin müteşebbis adaylarını, gereken altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesine dair teşvik etmesi ve desteklemesi gerekmektedir.

Müteşebbislik faaliyetleri bölgelerde yeni firmaların açılmasına imkân tanımaktadır. Yeni firmaların açılması ise yerel iktisadi kalkınmanın gelişmesine şu katkıları sağlayabilir (Özkuş, 2008, s.49):

İstihdamın ve Gelirin Büyümesi: Yeni firmaların açılmasına ilgili yatırımların yapılması, yöneticiler ve çalışanlara bir iş ve gelir oluşturacaktır. Yani müteşebbisliğin artması bölgedeki istihdamı yükselterek, bireylerin gelir seviyelerinin de yükselmesini sağlayacaktır. Bu gelir aracılığıyla bölgedeki toplum için gelirin çarpan etkisini oluşturacak ve genel gelirleri olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca bölgede kurulan yeni firmalar geniş piyasalara satış yaparak, diğer bölgelerdeki gelirin olduğu bölgelere enjekte edilmesini de sağlayacaktır.

Vergi Gelirlerinin Yükselmesi: Müteşebbislik faaliyetleri sayesinde kişisel gelirlerin, firma kârlarının, tüketimin ve mal varlıklarının yükselmesiyle bölgedeki vergi matrahı da yükselecek ve devletin gelirinde de artış meydana gelecektir.

Hizmet Sağlamanın Geliştirilmesi ve Bölgesel Gelirlerin Tutulması: Yeni firmaların kurulmasıyla perakende satış olanağı gibi yerel hizmetlerin arzında artış meydana gelecektir. Bununla birlikte hizmetlerin yerel sunumu, gelirin bölgede kalmasını sağlayacaktır.

Canlandırma ve Motivasyon Etkisi: Verimli müteşebbislerin yayılımı fakir bölgelerde hareketlendirici etkiler oluşturarak kişilerin motivasyonunu yükseltebilecektir.

Cazibe Merkezi Olma: Müteşebbisliğin bölgesel düzeyde meydana getirdiği farklı bir etki de, bölgeyi bir cazibe merkezi haline getirmesidir. Bir bölgedeki yüksek müteşebbislik faaliyetleri, bölgenin yeni yatırımlar için gerekli alt yapıya sahip olduğunu ortaya koyacaktır. Bu da sermayenin, diğer bölgelerden bu bölgeye yönelmesini sağlayacaktır. Yani müteşebbislik, yatırımları bölgeye çekmede önemli bir role sahiptir. Bu sayede, yeni firmaların kurulması kişilerin motivasyonunu arttıracaktır. Aralarından birinin müteşebbislik çalışmalarına başlaması toplumun geri kalanının da onu taklit etmesine, onun yolundan gitmesine neden olacaktır.

Toplumsal Hayata Etkisi: Bölgedeki müteşebbislik faaliyetlerinin çoğalması ve işletme sayısının artması aynı zamanda sosyal ve toplumsal bakımdan da bölgenin kalkınmasına ve o bölgedeki bireylerin alım gücünün yükselmesine ve bu sayede refah ile birlikte daha mutlu insanların ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

II. BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI

2.1. Kalkınma Kavramının Tanımı

Kalkınma kavramı, yıllardır toplumun değişik gereksinimlerine yönelik olarak, sanayileşme, ilerleme, büyüme, toplumsal yapıda meydana gelen değişimler gibi konular üzerinde farklılıklar gösterir. Bu nedenle kalkınmayı tanımlarken, bu konuların zamanla nasıl şekil aldığı ve hangi değişiklikler sonucunda ilerleme yaşandığı, kalkınmadan bahsederken önemlidir (Yavilioğlu, 2002, s.59). Bundan dolayı, kalkınma tanımlanırken yalnızca ekonomik yönden değil, sosyal ve beşeri yönden de incelenmelidir. Bir ülkenin kalkınması için ekonomik büyümenin yanında, sosyal, teknolojik, bilimsel, siyasal ve kültürel gibi alanlarda da gelişmesi gerekir (Çalı, 2011, s.423).

Bu süreçte, bireylerin davranışları, toplumsal ve kurumsal yapılar, imalat teknikleri, kaynakların paylaşılması belirli bir yönde değişip gelişir. Sosyal yapıda meydana gelen değişimleri oluşturan pozitif hamleler, kalkınmanın oluşması ile yakından ilgilidir. Kalkınma, bir ülkenin yapısal niteliklerinde olumlu olarak değişim saplayan dinamiklerdir (Akyol ve Tolunay, 2006, s.118).

1920'lerde iktisadi kalkınma terimini İngiliz tarihçiler değişik bir alan içinde kullanmıştır. Doğal kaynakların kalkınma için önemli bir rol oynadığında ve doğal kaynakların en yüksek seviyede kullanılmasını savunmuşlardır. Oysa Marks ve Schumpeter'e göre iktisadi kalkınma bir kurumun elinde değildir. Milner'e göre tam manasıyla olmasa bile devletin faaliyet çevresindedir. Marks ve Schumpeter'in görüşlerine göre toplum ve ekonomik sistem bulunmaktadır. Milner'e göre gelişmekte olan toplumlarda doğal kaynaklardan fayda sağlayan bir sistem vardır. Bundan dolayı kalkınma konusunda II. Dünya Savaşı süresince Marksist anlayış benimsenmiştir. Fakat tabii kaynakların işletilmesi ve geliştirilmesi de vurgulanmıştır (Yavilioğlu, 2002, s.60).

Türkiye'de kalkınma kavramı yakın geçmişte başlamıştır. 18. Yüzyılda başlayan çağdaşlaşma hareketlerinden 1982 Anayasasına kadar olan dönemde sadece 1961 ve 1982 Anayasaları kalkınmadan söz etmiştir. Bunların yanında dünyadaki gelişimi incelendiğinde, Türkiye'de 1933-1937 seneleri arasında kurulan ilk sanayi planı Türkiye'deki kalkınmanın dünya gelişiminden daha önce olduğunu göstermektedir. Bu konu hakkında o dönemlerde yazılmış birçok makale kaleme alınmıştır (Yavilioğlu, 2002, s.64). Kırsal ya da kentsel çevrede olmasına bakılmadan tüm toplumlarda kalkınmanın ülkeyi olumlu yönde etkilediği

düşünülmektedir (Akyol ve Tolunay, 2006, s.128). Ülkelerin kalkınmasını sağlamak için aynı anda kullanılan üç temel öge ekonomik ve sosyal kalkınma ile insan kalkınmasıdır. Ekonomik kalkınma, bireylerin ihtiyaç duyduğu ürün ve hizmetlerin üretimi ile refah seviyesinin arttırarak ülke ekonomisinde kalkınma sağlar. Sosyal kalkınma, sağlık, eğitim, alt yapı, kentleşme sorunları gibi konularda sosyal hayatın iyileştirilmesini sağlar. İnsan kalkınması, bireysel ve toplumsal olarak ülkenin sahip olduğu bütün gücü kullanarak ülke gelişimine katkı sağlar. Bu konuda eğitim en büyük paya sahiptir (Akyol ve Tolunay, 2006, s.119).

Kalkınma yalnızca ekonomi bilimini değil, sosyoloji, siyasi ve kamu yönetimi gibi sosyal bilimler alanlarında da çalışmalar meydana getirir. Bu sebeple milletlerin yaşamış olduğu döneme ve konjonktürel duruma göre farklılıklar içerir. Örnek verecek olursak, Marks kalkınmayı; zamanla değişen şartlar sonucunda oluştuğunu savunurken, Milner hükümetin yürüttüğü uygulamalar sonucu oluştuğunu savunur. Dolayısıyla ideolojik fikir ayrılıkları da kalkınmanın dönemlere göre değişik anlamlar taşımaya sebep olmuştur (Yavilioğlu, 2002, s.64).

2.2. Kalkınmanın Tarihsel Süreci ve Sanayi Devriminin Etkileri

Bazı çevreler kalkınmayı gelişme olarak ifade etse de kalkınma zamanla değişik anlamlar almıştır. 19. Yüzyılda kişisel gelir, katma değer, milli gelir, üretim faktörleri gibi kavramların artmasını amaçlayarak gelişme sağlayan iktisadi büyüme anlamında da kullanıldı. 20 yüzyılda kalkınma sosyal refah anlamındaki gelişmeler olarak nitelendirilmiştir. 20. Yüzyıl sonlarında da yaşam kalitesi anlamında kullanılmıştır. Buradaki temel unsurlar sosyal, doğal ve fiziksel çevrenin toplumda yaşam standartlarının nitelikli hale getirmesidir (DPT, 2000, s.7).

Kalkınma tarih boyunca incelenen bir kavram olmakla birlikte gelişmiş ülkelerin problemlerinin analizlerinde kullanılmıştır. Bu analiz çalışmalarında özellikle Endüstri Devrimi sonrası tam rekabet ve denge şartları gibi iktisadi konulara eğilirken, Büyük Bunalım sonrası 1930 senelerinde ekonomik bunalım, işsizlik, iktisadi dalgalanmalar üzerine eğilmiştir (Kaynak, 2009, s.30).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra iktisadi büyüme için yalnızca ekonomik değil, sosyal, kültürel, çevresel olarak da incelenmesi gerektiği düşünülmüştür. Bunun sonucunda kalkınma konusunda ekonomik büyüme fikrinden toplumsal gelişme fikrine geçilmiştir. Kalkınma 1970 senelerine kadar milli gelir artışı ile ülke refahının artması anlamında kullanılırken, 1970

senelerinden sonra sosyal, kültürel, çevresel unsurlarda gelişme konusunda eklenmiştir (Dinçer, Kayaşoğlu ve Özasan, 2003, s.6).

Sanayi Devrimi'nden önce toplumların zenginlik ve ya gelişmişlik düzeyleri devletlerin ordu gücüne, sosyal ve kültürel yapılarına bağlı olarak gelişirdi. Bu nedenle devletlerin imalar teknolojilerinin üstünlüğü gelişmiş düzeyleri üzerinde etkili değildi. Sanayi Devrimi'nden sonra bu durum değişmiştir. Ülkeler az gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler olarak sınıflandırılmıştır (Dinler, 2012, s.62). Bu sebeple 1750'lerden itibaren ülkeler geri kalmış ve gelişmiş olmak üzere ikiye ayrılmıştır. 1870 senelerinden sonra bilimsel alanda gelişip, teknolojik üretime sahip olan ülkeler gelişmiş ülkeler konumuna gelmiştir (Dinler, 2012, s.62). Bu şekilde oluşturulan kalkınma modelleri gelişmiş düzeyini belirlemiştir ancak aynı zamanda da kutuplaşmalara sebep olmuştur (Başkaya, 2005, s.9).

II. Dünya Savaşı'ndan önce iktisatçılar iktisat ve denge unsurları üzerinde durmuştur. Savaş sonrasında ise kalkınma ve büyüme kavramları üzerinde durulmuştur. En fazla az gelişmiş ülkelerde toplumsal yapı ve kurum mekanizmaları istenen düzeye ulaşması için çalışmalar yapılmıştır. 1960'larda kalkınma milli gelir artışı olarak anlamlandırılırken asıl amaç üretimde ve istihdam da büyüme sağlamayı tarım dışında sanayi ve hizmetlerde de sağlamak olmuştur. Böylece tarımın yanında sanayinin gelişimi, hizmet sektörlerinde üretim ve istihdamın sağlanması amaç edinilmiştir. Bundan dolayı ülke refahındaki ana göstergeler milli gelirin artışı değil kişi başına düşen milli gelirin artışı olarak ifade edilmiştir. Bu da iktisadi büyüme kavramına ek olarak işsizlik, yoksulluk, bölgesel dengesizlikler sonucunda gelir dağılımında meydana gelen adaletsizlikler gibi konuların değerlendirilmesi konusu ortaya çıkmıştır (Doğan, 2011, s.54).

2.3. Kalkınma Anlayışında Yaşanan Dönüşüm ve Bölgesel Kalkınma

Küreselleşmenin sonucunda ülkelerin birbirlerine olan bağımlılıkları artmış 1970 senelerinden itibaren çoğu konuda olduğu gibi bölgesel kalkınma konusunda da devletin üstlendiği rol değişmiştir.

Küreselleşme ile beraber bilgi ve iletişim kaynakları da gelişmiştir. Böylece bir bölgede bulunan şirket bir başka bölgede bulunan şirket ile karşılıklı bilgi paylaşımında bulunup ortak çıkarları doğrultusunda ürün ve hizmetlerin dolaşımına izin verilmiştir. Dünyada bölgesel kalkınmanın önemi, önce 1929 büyük bunalım, sonra II. Dünya Savaşı'yla birlikte meydana gelen sosyal ve ekonomik problemlerde artış görülmüştür.

Ekonomide ortaya çıkan bu kriz coğrafi şartlar ve üretim etkenleri açısından bölgeler arasında sermaye birikiminde dengesizlikler meydana getirmiştir. Dolayısıyla bölgeler arası gelişmişlik farkları artmıştır. 1950'lerde bölgesel gelişmişlik farkları belirginleşmiş olup bunun sonucunda bölgesel politikalar üzerinde çalışmalar başlamıştır (Can, 2011, s.23).

II. Dünya Savaşından 1970 senelerine kadar yaşanan planlı dönem içinde uygulanan politika büyük devletlerin, refah devletinin eşitlikçi ve yeniden dağıtıcı mekanizmalarını harekete geçirmiş bürokratik yapılanmasıdır. Keynesçi politikalara ağırlık vermiş olan bu yaklaşım, devlet odaklı merkezci ve hiyerarşik bürokrasinin oluşturduğu kararlar ile piyasaları devamlı denetleyip kontrol altında tutan ve müdahalede bulunan durumdur. Devletler ekonomik üretim yatırımlarına direk olarak müdahalede bulunabilmektedir. Bu nedenle bölgesel kalkınma dinamikleri çoğunlukla dış dinamiklerden etkilenmiştir. Büyük yatırımlar, ölçek ekonomiler, yığılma ekonomiler dışsallıklar ve dış ekonomiyi ön sıralarda tutmaktadır. Bölge dışından yapılmış olan büyük itme etkisi ile meydana gelen büyüme odağından, çeşitli sektörlerle sırayla geçen büyüme beklentisi oluşturan bu kalkınmacı tutumun esas duruşu mekanik bir anlayış ve determinist olmasıdır (DPT, 2006, s.3).

Klasik bölge kalkınma politikalarının genel amacı, gelişmekte olan bölgelerde sanayileşmeyi sağlamak ve bölgeler arasındaki dengesizliklerden oluşan farkları minimuma indirmektedir. Bu politikalarında temelinde ise ekonomiyi belli başlı coğrafi bölgelere ve sektörlerle yayarak dışsal ekonomiler oluşturmayı planlamak yatmaktadır. Kalkınma politikasındaki araçlar da girişimciliği geliştirmek, alt yapı çalışmalarını iyileştirmek, özel sektörü teşvik ederek bölge içindeki yatırımların artmasını sağlamaktır (Akiş, 2011, s.239).

1960'lardan 1980 öncesi döneme kadar faaliyet gösteren bölgesel kalkınma politikalar istihdamı arttırmak, bölgesel gelir yükseltmek gibi amaçlarla hareket etmiştir. Dolayısıyla ekonomik verimlilik düşüncesi geri planda kalmıştır. Bu nedenle bölgesel ekonomik farklılıkların önüne geçemeyen ve sürekli devlet desteğiyle yürüyen ekonomiler meydana gelmiştir (Atak, 2011, s.9).

1980 senelerinin başlarında gelişmiş ülkeler, azgelişmiş ülkelerin gelir dağılımını ve refah seviyesinin arttırmak için bireysel firmalara teşvikler uygulamış ve devletçi politikaları desteklemiştir (Keune, 2001, s.10).

Dünya ekonomik sistemi 1980 senelerinden itibaren bölgesel politikaları devlet yardımlarında azalmıştır. Çoğunlukla iş gücü, yaşam kalitesi, yatırım iklimi gibi yerlere ağırlık vermişlerdir. Geleneksel politikaların sadece araç olarak kullandığı finansal teşviklerin

devletin kontrolü altında bulunan endüstri tesislerinde ve üretim sanayisinde kullanılması bazı sorunlara neden oluyordu. Bu nedenle bölgesel kalkınma politikasında sosyal yaşam normlarından ve kurumlardan meydana getirilen bir yapı oluşturulması planlanmıştır (Akpınar, 2012, s.33). Bu değişimlerin meydana gelmesindeki nedenlerden biri de neo-liberal görüşlerin piyasalarda değer kazanmaya başlamasıdır. Bu dönemde ekonomi politikalarının genel amacı bölgede bulunan şirketlerin varlıklarını korumak ve bölge dışından gelecek yatırımları bölgeye çekmektir. Bu durumda kamunun yardımları olsa da piyasa serbestliği politikanın başarılı olmasında gereken bir etkeni. Şirketlere maddi ve teknik anlamda destek sağlanırken alt yapıda yapılacak olan yatırımlar devlet tarafından yapılmıştır (Atak, 2011, s.10).

1990 yıllarında bölgesel kalkınma politikalarında bölgeler içsel olarak yapılandırılmıştır. Günümüzde ise bölgelerin artmış olan uyumu ve uluslararası açılması sonucu devletler sadece iç etkenlere bağlı olmadan dış ilişkilere ağırlık vermişlerdir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, bölgesel kalkınma kendine yetme uygulamasından çıkmış ve rekabet gücünü arttıran destekler olarak ekonomilerin bölgesel, ulusal ve uluslararası etkiler de bölgesel kalkınmaya dâhil olmuştur (Akiş, 2011, s.240).

1990 senelerinden sonra kamu hizmetleri direk olarak bölgeye götürülmemiş ve istihdamın merkezi olarak yönetilmesi fikrinden vazgeçilmiştir. Nobel iktisat ödülü alan iktisatçı Paul Krugman yerel ekonominin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bulunan özelliklerini kent ekonomilerinin yükselişi ve kümelenme şeklinde iki başlık şeklinde incelemiştir. Kent ekonomilerinin yükselişinde şirketlere verilen yatırım avantajları sayesinde şirketler bölgesel yatırım yapabilmektedir. Böylelikle ölçek ekonomisi ve yüksek getiri oranları ile gerçekleşebilen bu özellik bölgesel yatırım yapan şirketlerin o bölgelerde ciddi rol oynamasını sağlamıştır. Bunun yanında ölçek ekonomileri bölgede iş bölümü, uzmanlaşma, makineleşme, yeni pazarların oluşmasında yardımcı olmuştur. Krugman kümelenme konusunda, sanayi bölgelerinin ve üretim yapan sanayilerin performansları arasındaki ilişkilerde bölgesel yenilikçi anlayışın etkin olduğunu savunmaktadır. Ancak enformasyonun verimliliğine odaklanmayan bir süreç olduğunu belirtmiştir. Bu zamana kadar uygulanan politikalar, geleneksel bölge kalkınma anlayışının geçmiş senelerde olduğu gibi günümüzde de bölgeler arasında dengesizliğin giderilmesinde yeterli olamayacağı düşünülmüştür. Küreselleşmenin gereği olarak değişen koşullara uyum sağlamak, rekabet etmek ve insan kaynaklarının ilerlemesi, teşkilat yapılarında esneklik ve maliyet denetimi gibi kavramlar klasik bölgesel kalkınma anlayışını değiştirmiş ve yeni bir bölgesel yaklaşımı zorunlu hale getirmiştir. Modern dünya ihtiyaçları gereği olan sosyal faktörlere kalkınma politikalarında

daha çok yer verilmiş ve günümüzdeki kalkınma politikaları belirlenmiştir. Sonuç olarak yerel etkenlerin iktisadi kalkınma ve bölgesel gelişme sürecinde daha çok önem kazanmıştır (Akiş, 2011, s.245).

Kısa bir şekilde özetlemek gerekirse, bölgesel kalkınma politikalarında devletler ekonomik temelli kurumlar kurmuş ve bu kurumları fonlar ile destekleyerek teknoloji alanındaki gelişimleri destekleme görevi vermiştir. Başka bir şekilde ifade edecek olursak, devletler kendi sınırları içinde bulunan bölgelere operasyonel özerklik sağlamış ve küresel problemlere çözüm arayan bir rol üstlenmiştir.

2.3.1. Bölgesel Kalkınma

Bölgesel kalkınma, ülkedeki bölgelerin vizyonu ile ilgili olarak insan kaynaklarının gelişimi, ekonomideki istikrarın devamlılığının sağlanması ve toplumsal potansiyelleri hareket ettirmek amacıyla yapılan çalışmalardır. Başka bir deyişle, ulusların devam ettirilebilir kalkınmasını sağlayan ve bu konuda tutarlı olan kaynakların kullanımıyla refah arttırmak için yapılan çalışmalardır (Akpınar, 2012, s.35).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra sadece ülkeler arası değil ülkelerin kendi içlerinde de bölgesel dengesizlikler görülmüştür. Gelişmiş ülkelerde daha az görülürken gelişmekte olan ülkelerde daha fazla görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde dengesizliklerin meydana gelmesinde belli bölgelerde sanayinin gelişirken diğer bölgelerin geri kalması, bölgeler arasında gelişmişlik farklarının giderek açılması gibi nedenler etkili olmuştur. Gelişme farklarından dolayı gelir dağılımının bölgeler arasındaki dengesi bozulmuş, endüstrinin geliştiği bölgelerdeki iş imkanları artmış, sosyal ve kültürel imkanlar ise bazı bölgelerde toplamıştır. Dolayısıyla sosyal yapı bozulmuş kırsaldan kente göçlerde artış görülmüş, çarpık kentleşmeye bağlı olarak alt yapı yetersizlikleri oluşmuş ve çevre kirliliğine neden olmuştur. Bunların giderilmesi için bölgesel strateji ve politikalar geliştirilmiş ve bölgesel farklılıkların azaltılması için çalışmalar yapılmıştır (Paksu, 2014, s.32).

Bölgeler arasında oluşan gelişmişlik farkları, sosyal refah farklarının azaltılması, bölgeler arasında oluşan dengesizliklerin giderilmesi konuları gündeme gelmiş ve ülkeler uyguladıkları politikalarda bölge ve kalkınma kavramlarını bütün olarak ele almışlardır (Arslan, 2005, s.276).

Küreselleşme ile birlikte şekillenen bölgesel kalkınma politikalarının amacı var olan potansiyelden en iyi şekilde yararlanmaktır. Bu amaç doğrultusunda STK'lar, şirketler, finans çevreleri, eğitim kurumları gibi faktörlerle birlikte çalışması gerekir. Bölgesel kalkınmanın

amacı, gelir dağılımında adaletin sağlanması ve kaynak dağılımında etkin rol oynamaktır. Gelişmiş ülkelerde kaynak dağılımında etkin bir şekilde rol alırken gelişmekte olan ülkelerde kaynak dağılımında sosyal adalete önem verilmiştir (Baykal, 2010, s.10).

Zamanla değişen koşullar nedeniyle bölgelerin değişimiyle beraber bölgesel politikalarda değişmiştir. Yeni politikalar dünyada uygulandığı gibi Türkiye'de de uygulanmaya başlamıştır. Ülkemiz, AB sürecinde AB'nin önemseydiği belgeselcilik anlayışının benimsemiş, ar-ge ve yenilik odaklı kalkınma politikaları düzenlemeye çalışmıştır. Kalkınma politikalarında katılımcılık, devam ettirilebilirlik, kurumlar arası işbirliği gibi kavramlarla ekonomik, siyasi ve sosyal kalkınma amaçlanmıştır.

2.3.2. Bölgesel Kalkınmada Bölge Sınıflandırması

Bir ülkede bulunan toplumların yaşam şekilleri ve seviyeleri bölgeden bölgeye değişiklik gösterebilmektedir. Yaşam tarzlarının ve seviyelerinin farklılık göstermesinde nüfus artış hızları, geçim kaynakları ile bu kaynakların kullanım şekilleri ve gelir dağılımı gibi nedenler etkili olmaktadır. Bundan dolayı ülkeler bölgelere ayrılmıştır (Tekeli, 2008, s.171).

Bugün ülkelerin birbirlerinden bağımsız bölgeler olarak gruplandırılması anlayışı, dünyada değişik niteliklerde ve amaçlarda olan, birbirleri ile devamlı etkileşim halinde olan bölge anlayışına geçmiştir. Bu nedenle bölgeler, homojen, polarize ve plan bölge olarak üç gruba ayırabiliriz (Akpınar, Özsan ve Taşcı, 2011, s.5).

2.3.2.1. Homojen Bölge

Homojen, tüm birimleri aynı yapıda ve vasıfta olan anlamında kullanılmaktadır (Dinler, 2012, s.74). Buna göre bölgeler arasındaki alanlarda mümkün olduğu kadar yakın özellikler taşıyan birbirine bitişik veya bağdaşık alanlar homojen bölge olarak isimlendirilmektedir (Akpınar, Özsan ve Taşcı, 2011, s.5). Homojen bölgeyi birbirine benzer karakteristik özellikler taşıyan alanlar olarak da tanımlayabiliriz. Homojen bir bölgenin sınırlarını belirlemek için aynı özellikleri taşıyan bitişikteki bölgeleri gruplandırmak gerekmektedir. Türkiye'de ilk homojen bölge çalışması Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planının hazırlanmasıdır. 1963 – 1970 dönemindeki veriler doğrultusunda DPT ile İmar ve İkan Bakanlığı 53 adet sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyi belirlemiş ve bütün illerin gelişmişlik seviyelerine göre sekiz bölgeye ayırmıştır. Ayrılan bölgelerden dördü de kendi içinde on beş bölgeye ayrılmış ve toplamda on dokuz bölge oluşturulmuştur (Kılıç, Mutluer, 2004, s.7).

Türkiye’de 1963 senesinde hayata geçirilen homojen bölge uygulamasının temel nedeni, birbirleri ile etkileşimde bulunmalarından dolayı aynı kalkınma seviyesinde olan komşu illerin bir araya toplanıp bölgesel kalkınma farklarının en aza indirgenmesidir. Bununla beraber sosyal ve ekonomik olarak da gelişim farklarını belirlemek için önemli bir uygulamadır (Gündüz, 2006, s.3).

2.3.2.2. Polarize Bölge

Bir ülkede yerleşim yerleri kendinden daha büyük yerleşim yerlerinden etkileniyorsa, başka bir deyişle küçük kasabalar kendinden daha büyük şehirlerden etkilenmektedir. Büyük şehirler de metropollerden etkilenir ve bu şehirler cazibe merkezi haline gelerek kutuplaşmıştır. Kendilerinden küçük yerleşim yerlerini etkisine alarak cazibe merkezlerinin kapsadığı alan polarize bölgeyi meydana getirmektedir (Akpınar, Özsan ve Taşcı, s.5).

Ülkemizde ilk kez 1982 senesinde polarize bölge ayrımı yapılmıştır. Polarize bölgeler, ekonomik kutuplar arasındaki etkileşimlerin ve bu kutupların birbirleriyle bağlantısını sağlayan akımların işlevi olarak belirlenmiştir (Kılıç ve Mutluer, 2004, s.7).

2.3.2.3. Plan Bölge

Bölgeler sınıflandırılırken homojen ve polarize sınıfları dışında kalan plan bölge, bölge planlarının uygulanacağı tüm alanları kapsamaktadır. Plan bölge kavramında, kalkınma planlarının hazırlanması ve hayata geçirilmesi amacı yer almaktadır. Dolayısıyla bölgelerin kalkınmaya katılımlarının sağlanmasını amaç edinmektedir (Akpınar, Özsan ve Taşcı, 2011, s.6).

Plan bölge uygulamasını kullanan ülkelerde bölgesel planlama, bölgelerde bulunan problemlere ve problemlerin çokluğuna göre şekil almaktadır. Dolayısıyla plan bölge bazı ülkelerde ülkenin tamamını alırken, bazı ülkelerde sorunların yaşandığı bölgeleri kapsar (Gündüz, 2006, s.7).

2.4. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Ülkelerin coğrafi yapıları incelendiğinde, doğal ve toplumsal kaynakların eşit dağılmadığı görülmektedir. Bu eşitsizlikten dolayı gelişme seviyeleri de dengesizlikler göstermektedir. Bölgesel kalkınmanın doğmasındaki neden de bölgeler arasında yaşanan denge problemlerinin ortadan kaldırılması amacıyla oluşturulan politikaların yürütülmesi ve farklılıkları gidermek için çalışmalar yapılmasıdır (Poroy, 2004, s.9).

Bölgesel kalkınma ajanlarının (BKA) ilk örneği Tennessee Valley Authority (TVA) 1933 yılında ABD'de kurulmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra savaşın be gelişmekte olan teknolojinin etkisi ile batı Avrupa'daki ülkelerde farklılıkla oluşmaya başladı. Kimi ülkelerin belli bölgeleri diğer bölgelerinden daha hızlı gelişme sağlamıştır. Bununla birlikte bölgeler arasındaki farklar büyümüş ve geri kalmış bölgelerin yapılandırılması önemli bir ihtiyaç hâkline gelmiştir. Böylece ülkeler hızla gelişen bölgelerini kontrol etmek ve geri kalan bölgelere destek olmak için bölgesel kalkınma temelli politikalar üretme çalışmalarına başladı (Arslan, 2005, s.279).

Avrupa'daki bölgesel kalkınma ajanslarını incelediğimizde 1950 ve 1960'larda yönetime yardım etmek, kalkınma programları için bilgi toplamak, plan hazırlayarak bu planların faaliyete geçmesini, izlenmesini denetlemek amacıyla kurulduklarını görmekteyiz. Bölgesel kalkınma ajansları 1980 ve 1990 senelerinde yönetim anlayışları, küreselleşme, artmakta olan yerel rekabet ile beraber özel sektör ve yerel faktörlerin bölgesel kalkınma süreçlerine katılımlarını sağlamak için görev almışlardır. Avusturya, Belçika, İrlanda, Fransa'da bölgesel kalkınma ajansları ilk defa 1950 öncesinde ve 1950 senelerinde uygulanmaya başlarken Almanya, Hollanda, İngiltere, İtalya 1960 senelerinde, Yunanistan, İspanya, Finlandiya ve Danimarka ise 1980 senelerinde tanışmışlardır (Özen, 2005, s.4).

Kalkınma ajansları yerel ekonomik planları şekillendirip takibini sağlayan ve giderek daha çok büyüme gösteren bir araç halini almıştır. Dünyada on beş binin üstünde bu tür organizasyonlar bulunmaktadır. Kalkınma ajanslarının dünyadaki gelişim evreleri ana hatları ile aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Avrupa'da İkinci Dünya Savaşından sonra, savaş sonrası şehirlerin ve bölgelerin yeniden inşasına yardımcı olmak için,
- Doğu Asya'da 1980 ve 1990'larda planlamaya yardımcı olmak, hızlı kentleşme ve sanayileşmeyi yönetmek için
- Latin Amerika, Güney Asya, Afrika ve Doğu Avrupa'da, günümüzde ekonomik kalkınmayı teşvik etmek için (OECD, 2009, s.2).

2.5. Kalkınma Ajanslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve

Kalkınma ajansları birçok şekilde tanılandırılmaktadır. Bazı tanımlar yalnızca ekonomik açıdan değerlendirirken bazı tanımları da ekonomik ve sosyal anlamda değerlendirmiştir. Bütün tanımlar ajansların misyonlarında kesişmektedirler.

Güler'e göre kalkınma ajansı; bağımsız idari otorite veya üst kurul olan düzenleme ve denetleme kurumları olarak kamunun karar mekanizmasını kamudan alıp özel sektöre ve gönüllü örgütlere paylaşımını sağlayan bir kurum olarak tanımlanmaktadır (Karakoç, 2012, s.123).

Eurada'ya göre kalkınma ajansı sektörel ya da genel kalkınma problemlerinin tespit edilmesini, tespit edilen problemlerin çözümünde kullanılacak projelerin hazırlanmasını sağlayan ve hazırlayan kurumlardır (Eurada, 1999, s.16).

Kalkınma ajansları; bir ülkenin belli bir coğrafi bölgesinde bulunan kamu ve özel şirketler, yerel yönetimler, STK'lar arasında iş birliği kurarak bölgenin sosyal ve ekonomik olarak kalkınması amacıyla yasa ile kurulan yapılardır (Koçberber, 2006, s.37). Bunun dışında hükümetten bağımsız olan bir idari yapı içinde sınırları belirlenen bir bölgenin girişimcilik potansiyellerini geliştirerek ve canlandırarak ekonomik kalkınmayı sağlamak için kurulmuş olan, faaliyetlerine kamu ya da özel sektörün finans sağladığı kuruluşlardır (Avaner, 2005, s.242). Bölgesel temelli, kamu tarafından finans desteği alan, yerel ve merkezi yönetimlerin dışında bulunan, ekonomik kalkınmayı sağlayan kuruluşlardır (Halkier ve Danson, 1998, s.17). Belli bir bölgesi kapsayan ve bölgesel faktörlerin katılması ile oluşturulan yarı özerk kurumlardır (Hughes, 1998, s.620). Kısaca ajansların ana özellikleri buldukları bölgenin sosyal ve ekonomik kalkınmasını sağlamak amacıyla yasalara bağlı olarak kurulan ve una göre davranan kurumlardır.

Dünya Bankası'nın tanımına göre bölgesel kalkınma ajansları; istihdam yaratmak amacıyla kurulan, çeşitli üretim kollarında faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli şirketleri desteleyerek bu şirketler arasında serbest rekabeti sağlayan, bölgedeki ekonomik durumu iyileştiren, sektörler arasındaki ilişkileri geliştirerek yerel yönetimlerin doğrudan rol almasına yardımcı olan kurumlardır.

2.6. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Amaç Görev ve Fonksiyonları

Kalkınma ajansları senelere göre farklı amaç ve görevlerde karşımıza çıkmaktadır. Gelişen teknoloji ve kalkınma kavramının temelinde yatan değişim kalkınma ajanslarının amaç ve görevlerinin belirlenmesini zorlaştırmaktadır.

1950 ve 1960'lı yıllarda yabancı yatırımcıları çekmek ve sanayi parkları yönetmek amacıyla oluşturulmuşlardır. Sonraki dönemlerde bölgesel firmalara danışmanlık yapmak, sosyal ve kültürel alanlarda yatırımlar yaparak hizmet götürmek amacıyla oluşturulan

ajanslar, 1980'lerde AB'nin yönelttiği iktisadi kalkınma ve planlama fonlarını yönetmeye başlamışlardır (Uzay, 2010, s.10).

Kalkınma ajanslarının yapılanmaları ve modelleri nasıl olursa olsun, bazı ortak fonksiyonları bulunmaktadır (Koçberber, 2006, s.39-40). Bunlar;

- İçlerinde bölgesel politikalar oluşturmak ve yürütmek için yönetim kurulları bulunmaktadır.
- Yönetim kurulları genellikle hükümet tarafından atanmaktadır.
- Politika oluşturmak ve uygulamak için kendi mevzuatları gereğince hareket ederler, harcama bakımından kamu idarelerine karşı sorumludurlar.
- Bölgeye yatırımcı çekme ve bu yatırımcılara bilgi vermekle sorumludurlar.
- Bölgelerindeki işgücünün eğitimi ve gelişiminde etkin rol oynarlar ve iş yerlerine fon verilmesini sağlarlar.
- Bölgelerindeki alt yapı düzenlemesi yapılması ve teknoloji transferini sağlarlar.

Kalkınma ajanslarının en önemli amacı, bölgelerindeki mevcut potansiyeli ve problemleri görerek geliştirdikleri proje ve politikalar ile bölgenin ekonomisini canlandırarak o bölgedeki halkında buna katılmasını sağlamaktır. Kalkınma ajansları, uzun vadede ekonomik kalkınma sağlamak amacıyla uygun şartların oluşturulması açısından ekonomik, bölgelerin çekiciliklerinin artırılması açısından çevresel, sosyal ve kültürel değerlerin gelişimi açısından sosyal yapılar olarak nitelendirilmektedir (Eurada, 1999, s.26).

Kalkınma ajansları hakkında yukarıda saydığımız özellikler ve amaçlar doğrultusunda, ajansların temel fonksiyonlarını şu şekilde gösterilebiliriz;

- Yeni yatırım alanlarının bulunması ve yatırımların hayata geçirilmesi için ekonomik yardım ve destek sağlaması.
- Bölgedeki şirketlere danışmanlık yapması
- Bölgenin kısa, orta ve uzun vadede gerçekleşmesi muhtemel durumlara göre planlarının yapılması
- Sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen gelişmelere destek olması

2.7. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Finansal Yapısı

Kalkınma ajanslarının kamu kaynakları ve özel fonlar olmak üzere iki temel gelir kaynağı mevcuttur. Bunların dışında sanayi ve ticaret odalarının, tarım ve turizm birliklerinin de az miktar da olsa da destekleri bulunmaktadır. Bu kaynakları, ülkeye göre (siyasal, ekonomik, kurumsal) ya da kuruluş şekline göre (hukuki statü, hizmet) az veya çok almaktadırlar. Örnek verecek olursak, Avustralya’da ajansların mali gelirlerindeki en büyük pay devlet tarafından sağlanmaktadır. İspanya’da bölgesel ve ulusal kaynaklar bir arada kullanılmaktadır. Dünya bankası ajansları ise öz gelir ağırlıklıdır (Dura, 2007, s.153). Anonim şirket olarak kurulan ajansların bütçeleri de kurucuları tarafından nakit yardımlar ile desteklenirken hizmet ya da mülk alımı yapılarak da desteklenmektedirler (Akpınar, 2004, s.90).

2.8. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Türleri

Bölgesel kalkınma ajansları hakkında farklı sınıflandırmalar yapılmaktadır. Bu sınıflandırmalar içerisinde en yaygın olanı Avrupa Kalkınma Ajansları Birliği (EURADA)’nin yaptığı sınıflandırmadır. Bu bölümde bu sınıflandırma açıklanmaya çalışılmıştır. BKA’lar iki farklı biçimde sınıflandırılmaktadır;

2.8.1. Kuruluş Biçimlerine Göre Ajanslar

Bu sınıflandırmadaki esas nokta, ajansın hangi kurum veya kuruluşlar tarafından kurulduğudur. Bu sınıflandırma da kendi içinde 4’ e ayrılmaktadır.

Merkezi Yönetimler Tarafından Kurulan Ajanslar: Gelişmekte olan ülkelerde görünmektedir. Toplumsal bilincin henüz gelişmediği ve üniter yapıya sahip olan ve dış destekler ile kurulan ajanslardır. Bu ajanslar hedeflerindeki kaynaklara kolayca ulaşırlar. Merkezi kararlara bağlı olmaları ve bunun doğrultusunda politik kararlardan aşırı etkilenmeleri dezavantajları arasındadır (Pıçak, 2007, s.69).

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Tarafından Kurulan Ajanslar: Hızlı kararlar alabilme mekanizmaları gelişmiştir. Geniş bir coğrafyada bulunmanın faydalarından yararlanırlar. Kaynaklarını etkin ve geniş kapsamda kullanabilirler.

Yerel Yönetimler Tarafından Kurulan Ajanslar: Yerele yakın olmalarının avantajı ile buldukları bölgenin gereksinimlerine daha etkin cevap verirler. Ancak bürokratik nedenler

ve kaynak azlığından dolayı etkinlikleri sınırı kalabilmektedir. Bütün bunlarla beraber politik kararlardan az miktarda etkilenmeleri devamlılıkları için olumlu bir sonuçtur.

Kamu ve Özel Sektör Tarafından Kurulan Bağımsız Ajanslar:Kamu ve özel sektörün düşüncelerini ve deneyimlerini bir araya toplayarak yöntem ve amaçlarını oluşturmuşlardır. Bu sayede diğer ajanslardan daha verimli ve etkilidirler. Bugün kullanılmakta olan en yaygın ajans tipidir. Toplumun katılımı ve STK'ların aktif rol alması bu ajansların gelecekte de etkin olacağını gösteriyor.

2.8.2. Faaliyetlerine Göre Kurulan Ajanslar

Bu ajanslar kuruldukları bölgelerin özelliklerine ve uygulandıkları çevreye göre sınıflandırılmaktadır.

Stratejik Ajanslar: Kendi amaçları doğrultusunda bilgi ve veri bankaları oluştururlar. Belli sektör ve sosyal alanların ekonomileri hakkında çalışmalar yaparak bölgenin tanıtımını gerçekleştirirler. KOBİ'lere destek vererek potansiyellerini geliştirmelerini sağlarlar.

Küresel Alanda Faaliyet Gösteren Ajanslar: Sektörler arası kalkınma projelerinin oluşturulması, tanıtılması ve yönetilmesiyle ilgilenirler.

Belli Sektörlerde Faaliyet Gösteren Ajanslar: Belli bir sektörü, bölgeyi ya da girişimi teşvik eder, belirli alanlarda yapılan projeleri yönetirler.

Kendi potansiyelinde bulunan olanaklardan(içsel) çekicilik yaratan ajanslar:

Kendi potansiyelinde bulunan avantajlı alanları meydana çıkarıp, yerli ve yabancı yatırımları bölgeye çekmek için kurulmuş ajanslardır (Eurada, 1999, s.18).

Eurada'nın yaptığı sınıflandırmaya ek olarak değişik kaynaklarda üç ayrı sınıflandırmaya görmekteyiz. Bunlar; Fonksiyonlarına, mali yapılarına ve sundukları hizmetlere göre ayrılmaktadır.

2.8.3. Fonksiyonlarına Göre Ajanslar

Küçük ve çok fonksiyonlu ajanslar olarak ikiye ayrılırlar. Bu sınıflandırmanın temeli, ajansların amaçları ve sundukları hizmetlerin çeşitliliğine dayanmaktadır.

Küçük Ajanslar: Zayıf kalkınma ajansları olarak adlandırılırlar. Ana amaçları; bölgeye yatırım ve yatırımcı çekmek ve bilgi aktarmaktır. Bunun dışında teknoloji transferi yapmaktadırlar.

Çok Fonksiyonlu Ajanslar: Bunlar; stratejik planlar yapmak, danışmanlık hizmetleri sunmak, uluslararası fonları yönetmek, altyapı geliştirme faaliyetlerini sürdürmek gibi birçok alanda bulunmaktadır. (Tamer, 2008, s.13).

2.8.4. Mali Yapılarına Göre Ajanslar

Finans kaynaklarına göre sınıflandırılan ajanslardır. Merkezi hükümetler ya da diğer ulusal ve uluslararası fonların sağladığı kaynaklar önem arz etmektedir. İki ayrı şekilde tanımlanan bu ajanslar ikiye ayrılmaktadır.

Güçlü Ajanslar: Farklı finansman kaynakları ile donatılmış, düzenli ve yeterli mali kaynağa sahip ajanslardır.

Zayıf Ajanslar: Kaynaklarının çoğu uluslararası fonlardan sağlanır. Bu fonlar dışında yeterli derecede kaynakları bulunmamaktadır (Tamer, 2008, s.14).

2.8.5. Sundukları Hizmetlere Göre Ajanslar

Geleneksel Ajanslar: Yerel işletmelere destek sağlama, danışmanlık yapma ve alt yapıyı geliştirme amacı ile kurulmuşlardır.

Yenilikçi Ajanslar: Yerel işletmelere destek vermekle beraber bu işletmelerin iyi yönetilmesi ve üretim yöntemlerinin geliştirilmesi ile ilgili faaliyetler sunarak, kredi sağlama ve alt yapı geliştirme çalışmaları ile uğraşan ajanslardır (Tamer, 2008, s.14).

III. BÖLÜM

TR72’DE GİRİŞİMCİLİK PROFİLİNİN ANALİZİ SAHA ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırmanın Amacı

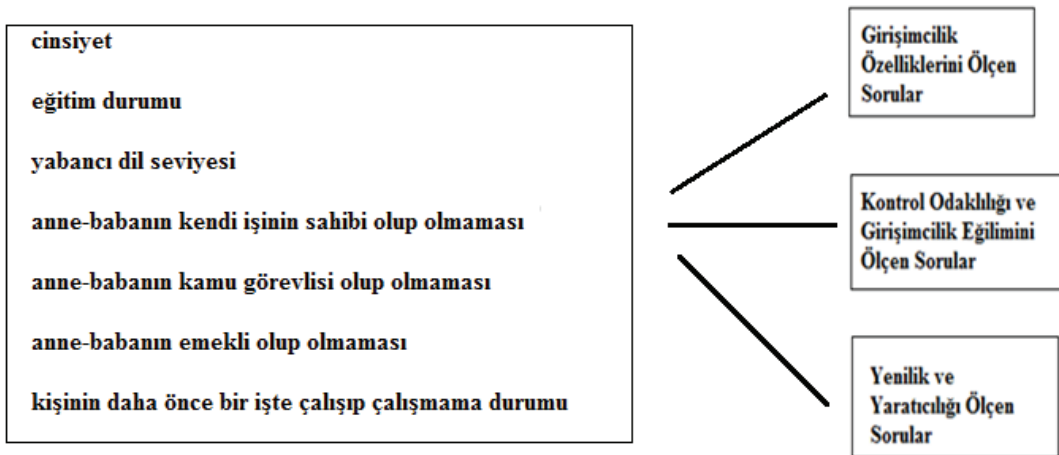
Bu araştırmanın amacı TR 72’de girişimcilik profilinin analiz edilmesidir. Araştırma ile birlikte TR 72’de hali hazırdaki girişimcilik profili ortaya koyularak bölgedeki illerde yaşayanların demografik özellikleriyle girişimcilik özellikleri arasında farklılık olup olmadığının ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın alt amaçlarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür;

- Demografik değişkenlere göre girişimcilik özelliklerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi
- Demografik değişkenlere göre yenilik ve yaratıcılıkların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi
- Demografik değişkenlere göre kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi

3.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nicel bir model üzerine kurgulanmıştır. Buna göre araştırmada sayısal verilerden yararlanılarak TR72 Bölgesindeki mevcut girişimcilik profili araştırılmak ve belirlenmek istenmektedir. Araştırmada gerçekleştirilen anket kapsamında 3 farklı eğilimi ölçen sorular ayrı ayrı demografik özelliklerle ilişkilendirilerek anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek üzere analizler gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki şekilde araştırmada kullanılan ankette yer alan eğilimler ve ilişkilendirilen demografik özellikler gösterilmektedir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

3.3.1. Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini TR 72 bölgesi oluşturmaktadır. TR 72 Bölgesi AB standartları gereği mekânsal ve istatistiki olarak belirlenmiş 26 düzey 2 bölgelerden biridir. TR 72 Bölgesi Kayseri, Sivas ve Yozgat İllerini kapsamaktadır. ORAN Orta Anadolu Kalkınma Ajansı TR 72 düzeyde bölgesel kalkınma için çalışmalar yapan ve özerk bir yapı ile çalışan bir kamu kurumudur. Koordinatör Bakanlık Kurumu Kalkınma Bakanlığı olmakla birlikte yönetim her 3 ilin Valileri, Belediye Başkanları, İl Genel Meclis Başkanları ve Ticaret ve Sanayi Odaları başkanları tarafından oluşur. İşin mutfağında genel sekreterlik ve illerde yer alan ve özel bir yönetmeliği bulunan Yatırım Destek Ofisleri yer almaktadır. Bu kapsamda ORAN Kalkınma Ajansı 2016 yılında her 3 ilde girişimcilik eğitimleri vererek bölgesel kalkınmaya katkı sağlamayı amaçlamış ve her 3 ilde yaklaşık on bin kişiye uygulamalı girişimcilik eğitimi vermiştir. KOSGEB ile ortaklaşa verilen bu eğitimlerden eğitim alan kursiyerlerden gönüllü olan 321 kişiye anket uygulanmıştır. Anketlere katılım gönüllülük esasına göre olduğundan örneklem sayımız gönüllü olan 321 kişiden oluşmaktadır.

3.3.2. Veri Toplama Aracı

Çalışma kapsamında veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Çalışmadan kullanılan anket Sarıtaş ve Duran tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma” ve Çelikoğlu tarafından hazırlanan “Eğitimde Girişimcilik ve İnovatif Öğretim Liderleri Yetiştirmek” isimli çalışmalarda kullanılan anketlerden uyarlanarak elde edilmiştir. Ankette toplam 48 adet soru yer almaktadır. Bu soruların 15’i demografik özellikler ve kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardır. 13’ü girişimcilik özelliklerini ölçen sorular, 9’u kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorular, 6’sı yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorular ve 5’i girişimcilik ve iş fikrinin genel değerlendirmesine yönelik sorulardır.

3.4. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

3.4.1. Tanıtıcı Bilgiler

Tablo 3.1. Katılımcıların Doğum Yerine Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Sivas	139	43,3
Kayseri	48	14,9
Yozgat	86	24,8

Katılımcıların doğum yerlerine ilişkin detayları yukarıdaki tablodan incelemek mümkündür.

Tablo 3.2. Katılımcıların Doğum Yılına Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde
1955-1965	17	5,1
1966-1975	50	15,5
1976-1985	108	34,6
1986-1995	121	37,7
1996 ve üzeri	10	3,1
Toplam	321	100,0

Katılımcıların doğum yılları dağılımlarını gösterir tabloya göre katılımcıların 17'si, 1955-1965, 50'si, 1966-1975, 108'i 1976-1985, 121'i 1986-1995, 10'u 1996 ve üzeri doğumludur.

Tablo 3.3. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Kadın	146	45,5
Erkek	175	54,5
Toplam	321	100,0

Katılımcıların cinsiyet dağılımlarını gösteren tablo incelendiğinde 146 katılımcının kadın, 175 katılımcının erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 3.4. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımları

	Frekans	Yüzde
İlk-Orta	96	29,9
Lise	106	33,0
Fakülte	72	22,4
Yüksek Okul	39	12,1
Enstitü	4	1,2
Cevapsız	4	1,2
Toplam	321	100,0

Katılımcıların eğitim durumlarını gösteren tabloya göre 96 katılımcı ilk-orta, 106 katılımcı lise, 72 katılımcı fakülte, 39 katılımcı yüksek okul, 4 katılımcı enstitü mezunudur.

Tablo 3.5. Katılımcıların Yabancı Dil Seviyesi Dağılımları

	Frekans	Yüzde
İyi Düzeyde	20	6,2
Orta Düzeyde	82	25,5
Düşük Düzeyde	110	34,3
Hiç Yok	106	33,0
Cevapsız	3	,9
Toplam	321	100,0

Katılımcıların yabancı dil seviyelerini gösteren tablo incelendiğinde 20 katılımcının iyi, 82 katılımcının orta, 110 katılımcının düşük düzeyde yabancı dili olduğu görülürken 106 katılımcının yabancı dili bulunmamaktadır.

Tablo 3.6.Katılımcıların Anne ve Baba Kendi İşinin Sahibi mi? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Anne	3	9
Baba	75	23,4
Anne ve Baba	10	3,1
Hiçbiri	222	69,2
Cevapsız	11	3,4
Toplam	321	100,0

Katılımcıların anne ve babalarının iş durumlarını gösteren tablo incelendiğinde 3 katılımcının annesi, 75 katılımcının babası, 10 katılımcının anne ve babasının kendi işinin sahibi olduğu görülürken 222 katılımcıda böyle bir durum söz konusu değildir.

Tablo 3.7.Katılımcıların Anne ve Baba Kamu Görevlisi mi? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Baba	78	24,3
Anne ve Baba	1	,3
Hiçbiri	228	71,0
Cevapsız	14	4,4
Toplam	321	100,0

Katılımcıların anne ve babalarının kamu görevlisi olup olmadıklarını gösteren tablo incelendiğinde 78 katılımcının babası, 1 katılımcının anne ve babasının kamu görevlisi olduğu görülürken 228 katılımcıda böyle bir durum söz konusu değildir.14 katılımcı ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 3.8.Katılımcıların Anne ve Baba Emekli mi? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Anne	34	10,6
Baba	177	55,1
Anne ve Baba	8	2,5
Hiçbiri	95	29,6
Cevapsız	7	2,2
Toplam	321	100,0

Katılımcıların anne ve babalarının emeklilik durumlarını gösteren tablo incelendiğinde 34 katılımcının annesi, 117 katılımcının babası,8 katılımcının anne ve babasının emekli olduğu görülürken 95 katılımcıda böyle bir durum söz konusu değildir.

Tablo 3.9.Katılımcıların Bu Yaşınıza Kadar Hiçbir İşte Çalıştınız mı? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Evet	260	81,0
Hayır	53	16,5
Cevapsız	8	2,5
Toplam	321	100,0

Katılımcıların buldukları yaşa kadar herhangi bir işte çalışma durumlarını gösteren tablo incelendiğinde 260 katılımcı bu soruyu evet ile cevaplarken 53 katılımcı hayır olarak cevaplamıştır. 8 katılımcı ise bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Tablo 3.10.Katılımcıların Çalışma Kariyeriniz Nasıl Gelişti? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Büyük Ölçüde Küçük Ölçekli İşlerde	114	35,5
Büyük Ölçüde Orta Ölçekli İşlerde	68	21,2
Büyük Ölçüde Büyük Ölçekli İşlerde	82	25,5
Cevapsız	57	17,8
Toplam	321	100,0

Katılımcıların çalışma kariyerlerinin büyük ölçüdeki gelişimlerini gösteren tablo incelendiğinde 114 katılımcının küçük, 68 katılımcının orta, 82 katılımcının ise büyük ölçekli işlerde geliştiği görülmektedir.

Tablo 3.11.Katılımcıların Ailenizin Kaçınıcı Çocuğusunuz? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
En Büyük	93	29,0
Ortanca	131	40,8
En Küçük	87	27,1
Tek	6	1,9
Cevapsız	4	1,5
Toplam	321	100,0

Katılımcıların ailedeki kaçınıcı çocuk olduğunu gösteren tablo incelendiğinde 93 katılımcının en büyük, 131 katılımcının ortanca, 87 katılımcının en küçük çocuk olduğu görülmektedir. 6 katılımcı tek çocuk olarak görünmektedir.

Tablo 3.12.Katılımcıların Sizi En İyi Tanımlayan Kelime Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Zeki	25	7,8
Çalışkan	92	28,7
Dürüst	102	31,8
Lider	48	15,0
Cesur	26	8,1
Güler Yüzlü	26	8,1
Cevapsız	2	,6
Toplam	321	100,0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde katılımcıların 25 kendini zeki olarak tanımlarken, 92 katılımcı çalışkan, 102 katılımcı dürüst ve 48 katılımcı lider olarak tanımlamıştır.

Tablo 3.13.Katılımcıların Şimdiye Kadar Girişimcilikle İlgili Bir Ders Okudunuz mu? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Evet	115	35,8
Hayır	199	62,0
Cevapsız	7	2,2
Toplam	321	100,0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 115 katılımcı girişimcilik ile ilgili bir ders alırken 199 katılımcı böyle bir ders almamıştır.

Tablo 3.14.Katılımcıların Kimseyle Paylaşmadığınız Kendinize Ait Bir İş Fikriniz Var mı? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Evet	171	53,3
Hayır	102	31,8
Olmasını İsterim	43	13,4
Cevapsız	5	1,5
Toplam	321	100,0

Katılımcıların kendilerine ait iş fikirlerinin olup olmadığını gösteren tablo incelendiğinde 171 katılımcının böyle bir fikri bulunurken 102 kullanıcının böyle bir fikrinin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 3.15.Katılımcıların Genel Ruh Haliniz Nasıldır? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Gergin	20	6,2
Huzurlu	110	34,3
Hırslı	112	34,9
Mutlu	36	11,2
Kadercı	23	7,2
Hayalperest	17	5,3
Cevapsız	3	,9
Toplam	321	100,0

Katılımcıların genel ruh hallerini gösteren tablo incelendiğinde 20 katılımcının gergin, 110 katılımcının huzurlu ve 112 katılımcının hırslı olduğu görülmektedir.

Tablo 3.16. Katılımcıların Farklı Fikirler Yeni Oluşumlar İçin Yapıcı Etkiler Oluşturur Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	101	31,5
Katılıyorum	185	57,6
Oldukça Katılıyorum	28	8,7
Katılmıyorum	6	1,9
Cevapsız	1	,3
Toplam	321	100,0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 101 katılımcı farklı fikirlerin yeni oluşumlar için yapıcı etkiler oluşturduğunu düşünürken 6 katılımcı bu şekilde düşünmediğini belirtmektedir.

Tablo 3.17. Katılımcıların İş Fikriniz Aşağıdaki Sektörlerin Hangisi İçinde Yer Almaktadır? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
İmalat	92	28,7
Hizmet	209	65,1
Endüstriyel Tarım - Hayvancılık	15	4,7
Cevapsız	5	1,5
Toplam	321	100,0

İş fikriniz aşağıdaki sektörlerin hangisi içinde yer almaktadır başlıklı tablo incelendiğine 92 katılımcının imalat, 209 katılımcının hizmet ve 15 katılımcının endüstriyel tarım- hayvancılık sektörlerin seçtiği görülmektedir.

Tablo 3.18. Katılımcıların İş Fikrinizin Hayata Geçmesinde Düşündüğünüz En Temel Engel Nedir? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Ekonomik İstikrarsızlık	104	32,4
Özgüven Eksikliği	21	6,5
Bürokratik Engeller	21	6,5
Bilgi Eksikliği	18	5,6
Finans Eksikliği	146	45,5
Cevapsız	11	3,3
Toplam	321	100,0

İş fikrinizin hayata geçmesinde düşündüğünüz en temel engel nedir başlıklı tablo incelendiğinde 104 katılımcı ekonomik istikrarsızlığı en temel neden olarak görürken 146 katılımcı ise finans eksikliğini göstermektedir.

Tablo 3.19. Katılımcıların İş Fikriniz ile İlgili Bir Analiz, Fizibilite, İş Planı Yaptınız mı? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Yaptım	148	46,1
Kısmen Yaptım	144	44,9
Yapmadım	25	7,8
Cevapsız	4	1,2
Toplam	321	100,0

Yukarıdaki tabloya göre 148 katılımcı İş fikirleri ile ilgili bir analiz, fizibilite, iş planı yaparken 25 katılımcı herhangi bir çalışma yapmadığını belirtmektedir.

Tablo 3.20.Katılımcıların Aşağıda Yer Alan Ulusal ve Uluslararası Fon Kaynaklarından Hangilerinden Haberdarsınız? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
TÜBİTAK	28	8,7
KOSGEB	161	50,2
Tarımsal Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu	27	8,4
Tarım İl Müdürlüğü	3	,9
Kalkınma Ajansları	8	2,5
Tekno Girişim	1	,3
Ekonomi Bakanlığı Teşvikler	2	,6
Kredi Garanti Fonu	2	,6
Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı	1	,3
AB Projeleri	8	2,5
İŞKUR	78	24,3
Cevapsız	2	,6
Toplam	321	100,0

Aşağıda yer alan Ulusal ve Uluslararası fon kaynaklarından hangilerinden haberdarsınız başlıklı tablo incelendiğine 28 katılımcı TÜBİTAK, 161 katılımcı KOSGEB ve 78 katılımcı İŞKUR'dan haberdar olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3.21.Katılımcıların İş Fikrinizin Hayata Geçmesi Aşamasında Ortaklık Düşünceniz Var mı? Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Frekans	Yüzde
Olabilir	49	15,3
Kısmen Olabilir	69	21,5
Düşünüyorum	59	18,4
Şartlara Bağlı	136	42,4
Cevapsız	8	2,5
Toplam	321	100,0

Yukarıdaki tabloya göre katılımcılar iş fikirlerinin hayata geçmesi aşamasında ortaklık düşüncesine olabilir şeklinde yaklaşmaktadırlar.

3.4.2. TR 72 Genel Ortalamalar

Tablo 3.22.Katılımcıların Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorulara Verdikleri Cevaplar

	Ortalama	Standart Sapma
Boş vakitlerimi sosyal faaliyetlere ve eğlenceye ayırmayı tercih ederim	2,37	0,96
Düzeni ve kuralları değiştirmeden çalışarak her işin üstesinden gelebilirim	1,99	0,97
Sezgilerime güvenerek her işi başarabilirim	2,11	1,01
İnsan cesaretiyle ve inancıyla her engeli aşabilir	1,61	0,83
Maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dahil olmak istemem	3,33	1,21
Her zaman esnek çalışma saatlerini tercih ederim	2,55	1,16
Kendi işimin sahibi olmak en büyük idealimdir	1,53	0,81
Garantili ve sürekli bir iş yerine kariyer imkânı sunan bir iş tercihimdir	2,17	1,12
Girişimcilik bir risktir	1,97	1,02
Başarılı bir girişimcilik için iyi bir iş fikri ve fırsatların değerlendirilmesi paradan daha önemlidir	1,85	0,91
Girişimcilik eğitimi üniversitelerde verilmelidir	2,46	1,29
Girişimcilik şansım olsa da şu anki idealimden vazgeçmezdim	2,58	1,15
Kamu sektöründe çalışmak bana göre değil	2,68	1,21

Katılımcıların girişimcilik özelliklerini ölçen sorulara verdiklerin yanıtların ortalama ve standart sapmaları yukarıda tabloda görülmektedir. Buna göre en yüksek ortalama 3,33'lük değerle maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dahil olmak istemem sorusuna verilmiştir. En düşük ortalama ise 1,61'lik ortalamaıyla insan cesareti ve inancıyla her engeli aşabilir sorusuna verilmiştir.

Tablo 3.23.Katılımcıların Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorulara Verdikleri Cevaplar

	Ortalama	Standart Sapma
Çok çalışarak her işin üstesinden gelebilirim	1,88	0,88
Bir işe başlarken iyi bir plan hazırlamak tüm sorunları çözer	1,71	0,74
Kendi isteklerim beni yönlendirir	2,42	1,04
Rahat yaşama standardı için risk üstlenilmelidir	2,08	0,9
Girişimcilikte başarı için şans en önemli faktördür	2,82	1,08
Ne yapacağımı başkalarının karar vermesine bırakırım	4,21	0,82
Başarılı insanların hareketlerimi etkilemelerine izin veririm	2,98	1,12
Kendi hareketlerimi kendim kontrol ederim	1,79	0,72
Başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir	1,51	0,65

Katılımcıların kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorulara verdiklerin yanıtların ortalama ve standart sapmaları yukarıda tabloda görülmektedir. Buna göre en yüksek ortalama 4,21'lik ortalamayla ne yapacağıma başkalarının karar vermesine bırakırım sorusuna verilen cevaplardır. En düşük ortalama ise 1,51'lik ortalamayla başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir sorusuna verilen cevaplardır.

Tablo 3.24.Katılımcıların Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorulara Verdikleri Cevaplar

	Ortalama	Standart Sapma
Belirli bir ücretle çalışmaktansa kendi fikirlerimi hayata geçirecek işlere yönelmeyi tercih ederim	1,71	0,8
Araştırma-Geliştirme departmanında çalışmaktan zevk alırım	1,97	0,89
Girişimcilik için yaratıcılık yetenekli olmaktan daha önemlidir	2,16	1,02
Girişimcilikte başarı için tecrübe gerekir	2,39	1,08
Başkaları her zaman fikirlerime ihtiyaç duyar	2,38	0,88
Farklı fikirler yeni oluşumlar için yapıcı etkiler oluşturur	1,8	0,66

Katılımcıların yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorulara verdiklerin yanıtların ortalama ve standart sapmaları yukarıda tabloda görülmektedir. Buna göre en yüksek ortalama 2,39'luk ortalamayla girişimcilikte başarı için tecrübe gerekir sorusuna verilen cevaplardadır. En düşük ortalama ise 1,71'lik değerle belirli bir ücretle çalışmaktansa kendi fikirlerimi hayata geçirecek işlere yönelmeyi tercih ederim sorusuna verilmiştir.

3.4.3. TR 72İllerin (Kayseri Sivas ve Yozgat) Ortalamaları

Tablo 3.25. Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Yozgat İli Ortalamaları

	Ortalama	Standart Sapma	Frekans
S16	3,6588	1,01832	85
S17	3,8953	1,07407	86
S18	3,8000	1,07792	85
S19	4,4000	,74322	85
S20	2,8690	1,30596	84
S21	3,5116	1,19552	86
S22	4,3133	,92298	83
S23	3,9059	1,07597	85
S24	4,0235	,99972	85
S25	4,1190	,85595	84
S26	3,3176	1,26502	85
S27	3,3855	1,14584	83
S28	3,1786	1,29094	84

Yozgat ili girişimcilik özelliklerini ölçen soruların ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalama 4,4'lük ortalamayla “insan cesaretiyle ve inancıyla her engeli aşabilir” sorusuna verilen cevaplardadır. Buna göre katılımcılar en fazla bu soruya katılmaktadır. En düşük ortalama ise 2,86'lık ortalamayla “maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dâhil olmak istemem” sorusuna verilen cevaplardadır. Buna göre katılımcılar en az bu soruya katılmaktadır.

Tablo 3.26. Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Kayseri İli Ortalamaları

	Ortalama	Standart Sapma	Frekans
S16	3,8182	,95048	48
S17	3,9706	1,08670	48
S18	3,9118	,96508	48
S19	4,2647	,96323	48
S20	2,5294	1,30814	48
S21	3,5000	1,21231	48
S22	4,4412	,66017	48
S23	3,8182	1,28585	48
S24	4,2059	1,06684	48
S25	4,1176	1,12181	48
S26	3,3529	1,41169	48
S27	3,5455	1,22706	48
S28	3,3824	1,30302	48

Kayseri ili girişimcilik özelliklerini ölçen sorulara verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalama 4,44'lük ortalamayla "kendi işimin sahibi olmak en büyük idealimdir" sorusuna verilen cevaplardadır. Buna göre katılımcılar en fazla bu soruya katılmaktadır. En düşük ortalama ise 2,52'lik ortalamayla "maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dahil olmak istemem" sorusuna verilen cevaplardadır. Buna göre katılımcılar en az bu soruya katılmaktadır.

Tablo 3.27. Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Sivas İli Ortalamaları

	Ortalama	Standart Sapma	Frekans
S16	3,5870	,96454	138
S17	4,1079	,93786	139
S18	3,9353	1,05094	139
S19	4,3813	,91204	139
S20	2,7007	1,20272	137
S21	3,4420	1,12709	138
S22	4,5870	,79898	138
S23	3,7842	1,14691	139
S24	4,0647	,97956	139
S25	4,1799	,88671	139
S26	3,7536	1,26035	138
S27	3,4348	1,17117	138
S28	3,5036	1,09225	137

Sivas ili girişimcilik özelliklerini ölçen sorulara verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalama 4,58'lük ortalamayla "kendi işimin sahibi olmak en büyük idealimdir" sorusuna verilen cevaplardadır. Buna göre katılımcılar en fazla bu soruya katılmaktadır. En düşük ortalama ise 2,70'lik ortalamayla "maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dahil olmak istemem" sorusuna verilen cevaplardadır. Buna göre katılımcılar en az bu soruya katılmaktadır.

Tablo 3.28. Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Yozgat İli Ortalamaları

	Ortalama	Standart Sapma	Frekans
S29	4,1882	,80909	85
S30	4,3605	,70147	86
S31	3,6548	1,06978	84

TR72'de GİRİŞİMCİLİK PROFİLİNİN ANALİZİ

S32	3,8488	,90121	86
S33	3,4881	,98781	84
S34	1,9070	,84891	86
S35	3,2073	1,15189	82
S36	4,3810	,63823	84
S37	4,4286	,66379	84

Yozgat ili kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerini ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalama 4,42'lik ortalamayla “başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir” sorusuna verilen cevaplardır. Buna göre katılımcılar en çok bu soruya katılmaktadır. En düşük ortalama ise 1,9'luk ortalamayla “ne yapacağıma başkalarının karar vermesine bırakırım” sorusuna verilen cevaplardır. Buna göre katılımcılar en az bu soruya katılmaktadır.

Tablo 3.29. Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Kayseri İli Ortalamaları

	Ortalama	Standart Sapma	Frekans
S29	4,0000	1,11803	48
S30	4,2941	,71898	48
S31	3,7059	1,08793	48
S32	3,8824	,91336	48
S33	3,1765	1,26660	48
S34	1,7941	1,12221	48
S35	3,0882	1,28788	48
S36	4,0294	1,02942	48
S37	4,4412	,82356	48

Kayseri ili kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerini ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalama 4,44'lük ortalamayla “başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir” sorusuna verilen cevaplardır. Buna göre katılımcılar en çok bu soruya katılmaktadır. En düşük ortalama ise 1,79'luk ortalamayla “ne yapacağıma

başkalarının karar vermesine bırakırım” sorusuna verilen cevaplardadır. Buna göre katılımcılar en az bu soruya katılmaktadır.

Tablo 3.30. Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Sivas İli Ortalamaları

	Ortalama	Standart Sapma	Frekans
S29	4,0870	,88357	138
S30	4,2446	,77872	139
S31	3,5474	1,01439	137
S32	3,8921	,94555	139
S33	3,0144	1,07667	139
S34	1,7410	,80161	139
S35	2,9496	1,08564	139
S36	4,1727	,72159	139
S37	4,5324	,61741	139

Sivas ili kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerini ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalama 4,53’lük ortalamayla “başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir” sorusuna verilen cevaplardır. Buna göre katılımcılar en çok bu soruya katılmaktadır. En düşük ortalama ise 1,74’lük ortalamayla “ne yapacağıma başkalarının karar vermesine bırakırım” sorusuna verilen cevaplardadır. Buna göre katılımcılar en az bu soruya katılmaktadır.

Tablo 3.31. Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Sivas İli Ortalamaları

	Ortalama	Standart Sapma	Frekans
S38	4,3261	,81198	138
S39	4,0580	,82628	138
S40	3,9137	1,00349	139
S41	3,6691	1,07938	139
S42	3,5612	,92560	139
S43	4,1957	,68198	138

Sivas ili yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalama 4,32’lik ortalamayla “belirli bir ücretle çalışmaktansa kendi fikirlerimi hayata geçirecek işlere yönelmeyi tercih ederim” sorusuna verilen cevaplardır. Buna göre katılımcılar en çok bu soruya katılmaktadır. En düşük ortalama ise 3,56’lık ortalamayla “başkaları her zaman fikirlerime ihtiyaç duyar” sorusuna verilen cevaplardır. Buna göre katılımcılar en az bu soruya katılmaktadır.

Tablo 3.32. Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Yozgat İli Ortalamaları

	Ortalama	Standart Sapma	Frekans
S38	4,1059	,96391	85
S39	3,8214	,98373	84
S40	3,7326	1,02239	86
S41	3,5765	1,13784	85
S42	3,4824	,88118	85
S43	4,1395	,65373	86

Yozgat ili yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalama 4,13’lük ortalamayla “farklı fikirler yeni oluşumlar için yapıcı etkiler oluşturur” sorusuna verilen cevaplardır. Buna göre katılımcılar en çok bu soruya katılmaktadır. En düşük ortalama ise 3,48’lik ortalamayla “başkaları her zaman fikirlerime ihtiyaç duyar” sorusuna verilen cevaplardır. Buna göre katılımcılar en az bu soruya katılmaktadır.

Tablo 3.33. Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Kayseri İli Ortalamaları

	Ortalama	Standart Sapma	Frekans
S38	4,2941	,87141	48
S39	4,3333	,81650	48
S40	4,0000	,95346	48
S41	3,6471	1,15161	48
S42	3,9706	,79717	48
S43	4,1765	,75761	48

Kayseri ili yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalama 4,33'lük ortalama ile "araştırma-geliştirme departmanında çalışmaktan zevk alırım" sorusuna verilen cevaplardır. Buna göre katılımcılar en çok bu soruya katılmaktadır. En düşük ortalama ise 3,64'lük ortalama ile "girişimcilikte başarı için tecrübe gerekir" sorusuna verilen cevaplardır. Buna göre katılımcılar en az bu soruya katılmaktadır.

Katılımcıların girişimcilik özelliklerini ölçen sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde en yüksek ortalama bakımından Yozgat ilinden katılanlar Sivas ve Kayseri'ye göre farklılık arz etmektedir. Ancak en düşük ortalama ile ilgili iller arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde en yüksek yada en düşük ortalamaların verildiği sorular bakımından iller arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorular incelendiğinde en yüksek ortalama bakımından üç ilde farklı cevaplar vermiştir. En düşük ortalama ise Sivas ve Yozgat aynı cevabı Kayseri ise farklı cevabı vermiştir.

3.4.4. Hipotezler ve İlgili Analizler

Hipotez 1

Girişimcilik özellikleri cinsiyete göre farklılık gösterir.

Hipotez 2

Girişimcilik özellikleri eğitim durumuna göre farklılık gösterir.

Hipotez 3

Girişimcilik özellikleri yabancı dil seviyesine göre farklılık gösterir.

Hipotez 4

Girişimcilik özellikleri anne ve babanın kendi işinin sahibi olup olmamasına göre farklılık gösterir.

Hipotez 5

Girişimcilik özellikleri anne ve babanın kamu görevlisi olup olmamasına göre farklılık gösterir.

Hipotez 6

Girişimcilik özellikleri anne ve babanın emekli olup olmamasına göre farklılık gösterir.

Hipotez 7

Girişimcilik özellikleri daha önce bir işte çalışıp çalışmamaya göre farklılık gösterir.

Tablo 3.34. Cinsiyet-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
s16	,307	1	,307	,327
s17	2,733	1	2,733	2,798
s18	2,245	1	2,245	2,166
s19	,007	1	,007	,009
s20	,029	1	,029	,019
s21	14,742	1	14,742	11,431
s22	,045	1	,045	,069
s23	,019	1	,019	,015
s24	7,464	1	7,464	6,949
s25	1,347	1	1,347	1,599
s26	,605	1	,605	,360
s27	1,827	1	1,827	1,351
s28	14,062	1	14,062	9,718

Cinsiyet girişimcilik özelliklerini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre 19, 20 ve 23 numaralı sorularda anlamlı farklılık vardır. Buna göre “insan cesaretiyle ve inancıyla her engeli aşabilir” sorusuna kadınlar erkeklerden daha çok katılmaktadır, “maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dahil olmak istemem” sorusuna erkekler kadınlardan daha fazla, “garantili ve sürekli bir iş yerine kariye imkanı sunan bir iş tercihimdir” sorusuna ise kadınlar erkeklerden daha çok katılmaktadır.

Tablo 3.35. Eğitim Durumu-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
s16	4	1,503	1,605	,173
s17	4	1,632	1,665	,158
s18	4	4,068	4,018	,003
s19	4	1,708	2,413	,051
s20	4	5,919	4,053	,003
s21	4	1,006	,742	,564
s22	4	1,298	2,024	,091
s23	4	,506	,389	,816
s24	4	1,431	1,304	,269
s25	4	1,108	1,315	,265
s26	4	7,632	4,757	,001
s27	4	2,111	1,562	,185
s28	4	,346	,229	,922

Eğitim durumu girişimcilik özelliklerini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre 18, 20 ve 26 numaralı sorularda anlamlı farklılık vardır. Bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey analizi sonuçlarına göre “sezgilerime güvenerek her işi başarabilirim” sorusuna verilen yanıtlarda ilk-orta mezunları fakülte yüksekokul mezunlarına göre daha çok katılmaktadır. “maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dâhil olmak istemem” sorusuna fakülte mezunları ilk-orta, lise ve yüksekokul mezunlarına göre daha az katılmaktadır. “girişimcilik eğitimi üniversitelerde verilmelidir” sorusuna ilk-orta mezunları fakülte mezunlarına göre daha az katılmaktadır.

Tablo 3.36. Yabancı Dil Seviyesi-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
s16	3	,242	,257	,856
s17	3	1,093	1,106	,347
s18	3	1,717	1,649	,178
s19	3	,770	1,070	,362
s20	3	1,326	,874	,455
s21	3	1,155	,856	,464
s22	3	,693	1,068	,363
s23	3	2,722	2,166	,092
s24	3	1,593	1,445	,230
s25	3	,545	,636	,592
s26	3	4,479	2,720	,065
s27	3	,556	,405	,750
s28	3	1,099	,730	,535

Yabancı dil seviyesi girişimcilik özelliklerini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 3.37. Anne Baba Kendi İşinin Sahibi mi-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
s16	3	,551	,588	,623
s17	3	,713	,718	,542
s18	3	,740	,700	,553
s19	3	,004	,006	,999
s20	3	,495	,324	,808
s21	3	1,417	1,060	,367
s22	3	,425	,643	,588
s23	3	,820	,637	,592
s24	3	,411	,370	,775
s25	3	,763	,885	,449
s26	3	,717	,423	,736
s27	3	2,022	1,485	,219
s28	3	3,610	2,464	,063

Anne baba kendi işinin sahibi mi girişimcilik özelliklerini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 3.38. Anne Baba Kamu Görevlisi mi-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
s16	2	1,533	1,643	,195
s17	2	1,225	1,222	,296
s18	2	,785	,741	,477

TR72'de GİRİŞİMCİLİK PROFİLİNİN ANALİZİ

s19	2	,903	1,217	,298
s20	2	1,594	1,060	,348
s21	2	1,543	1,174	,311
s22	2	1,146	1,736	,178
s23	2	,393	,307	,736
s24	2	,196	,176	,839
s25	2	,288	,332	,718
s26	2	3,136	1,865	,157
s27	2	,940	,693	,501
s28	2	,916	,622	,537

Anne baba kendi işinin sahibi mi girişimcilik özelliklerini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 3.39. Anne Baba Emekli mi-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
s16	3	1,426	1,562	,199
s17	3	,429	,431	,731
s18	3	1,175	1,140	,333
s19	3	5,781	8,571	,000
s20	3	1,004	,669	,572
s21	3	2,354	1,774	,152
s22	3	2,666	4,218	,006
s23	3	,082	,063	,979
s24	3	1,081	,987	,399
s25	3	,961	1,129	,337
s26	3	,031	,018	,997
s27	3	1,531	1,134	,336
s28	3	1,984	1,327	,266

Anne baba kendi işinin sahibi mi girişimcilik özelliklerini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “insan cesaretiyle ve inancıyla her engeli aşabilir” sorusuna annesi emekli olan katılımcılar diğer gruplara göre daha az katılmaktadır. “kendi işimin sahibi olmak en büyük idealim” sorusuna da benzer şekilde annesi emekli olan katılımcılar diğer gruplara göre daha az katılmaktadır.

Tablo 3.40. Bu Yaşımıza Kadar Hiçbir İşte Çalıştınız mı-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
s16	2	,809	,870	,420
s17	2	1,248	1,307	,272

TR72’de GİRİŞİMCİLİK PROFİLİNİN ANALİZİ

s18	2	1,271	1,231	,293
s19	2	9,464	16,016	,000
s20	2	5,249	3,483	,032
s21	2	2,410	1,842	,160
s22	2	3,190	5,515	,004
s23	2	,272	,211	,810
s24	2	,957	,909	,404
s25	2	,676	,790	,455
s26	2	1,002	,593	,553
s27	2	1,331	,979	,377
s28	2	2,117	1,436	,240

Anne baba kendi işinin sahibi mi girişimcilik özelliklerini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “insan cesareti ve inancıyla her engeli aşabilir” sorusuna daha önce bir işte çalışmayanlar daha az katılmaktadır. “maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dahil olmak istemem” sorusuna daha önce bir işte çalışmayanlar daha az katılmaktadır. “kendi işimin sahibi olmak en büyük idealimdir” sorusuna benzer şekilde daha önce bir işte çalışmayanlar daha az katılmaktadır.

Hipotez 8

Kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimi cinsiyete göre farklılık gösterir.

Hipotez 9

Kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimi eğitim durumuna göre farklılık gösterir.

Hipotez 10

Kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimi yabancı dil seviyesine göre farklılık gösterir.

Hipotez 11

Kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimi anne ve babanın kendi işinin sahibi olup olmamasına göre farklılık gösterir.

Hipotez 12

Kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimi anne ve babanın kamu görevlisi olup olmamasına göre farklılık gösterir.

Hipotez 13

Kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimi anne ve babanın emekli olup olmamasına göre farklılık gösterir.

Hipotez 14

Kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimi daha önce bir işte çalışıp çalışmamaya göre farklılık gösterir.

Tablo 3.41. Cinsiyet-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S29	1	5,621	7,290	,007
S30	1	1,101	1,919	,167
S31	1	3,159	2,965	,086
S32	1	2,458	3,082	,080
S33	1	2,279	1,953	,163
S34	1	,327	,488	,486
S35	1	,060	,048	,826
S36	1	,012	,023	,879
S37	1	,191	,444	,506

Cinsiyet kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “çok çalışarak her işin üstesinden gelebilirim” sorusuna erkekler kadınlardan daha az katılmaktadır.

Tablo 3.42. Cinsiyet-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S29	4	,731	,921	,452
S30	4	,496	,860	,489
S31	4	,458	,422	,793
S32	4	,619	,769	,546
S33	4	5,419	4,833	,001
S34	4	,830	1,233	,297
S35	4	1,025	,819	,514
S36	4	,223	,414	,798
S37	4	,298	,696	,595

Eğitim durumu kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “girişimcilikte başarı için şans en önemli faktördür” sorusuna ilk-orta mezunları lise ve fakülte mezunlarına göre daha fazla katılmaktadır.

Tablo 3.43. Yabancı Dil Seviyesi -Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S29	3	,505	,633	,594
S30	3	,158	,272	,846
S31	3	,327	,302	,824
S32	3	,382	,468	,705
S33	3	2,276	1,978	,117
S34	3	,394	,597	,618
S35	3	,915	,737	,530
S36	3	,085	,158	,924
S37	3	,635	1,478	,221

Yabancı dil seviyesi kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 3.44. Anne Baba Kendi İşinin Sahibi mi-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S29	3	,082	,101	,959
S30	3	,125	,218	,884
S31	3	2,639	2,459	,063
S32	3	,223	,277	,842
S33	3	1,568	1,337	,263
S34	3	,441	,649	,584
S35	3	1,196	,963	,411

TR72’de GİRİŞİMCİLİK PROFİLİNİN ANALİZİ

S36	3	,901	1,694	,168
S37	3	1,221	2,894	,036

Anne baba kendi işinin sahibi mi kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir” sorusuna sadece babası kendi işinin sahibi olan katılımcılar anne ve babası kendi işinin sahibi olan katılımcılara göre daha fazla katılmaktadır.

Tablo 3.45. Anne Baba Kamu Görevlisi mi-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S29	2	,104	,127	,880
S30	2	,461	,813	,445
S31	2	,405	,376	,687
S32	2	1,038	1,289	,277
S33	2	1,777	1,536	,217
S34	2	,144	,212	,809
S35	2	2,053	1,652	,193
S36	2	2,070	3,943	,020
S37	2	,311	,721	,487

Anne baba kamu görevlisi mi kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “kendi hareketlerimi kendim kontrol ederim” sorusuna anne ve babası kamu görevlisi olan katılımcılar hiçbiri kamu görevlisi olmayan katılımcılara göre daha az katılmaktadır.

Tablo 3.46. Anne Baba Emekli mi-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S29	3	1,841	2,347	,073
S30	3	,537	,926	,429
S31	3	,564	,523	,667
S32	3	,693	,861	,462
S33	3	2,017	1,738	,159
S34	3	,044	,064	,979
S35	3	1,089	,880	,452
S36	3	,498	,928	,428
S37	3	1,102	2,586	,053

Anne baba emekli mi kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 3.47. Daha Önce Bir İşte Çalıştınız mı-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S29	2	1,264	1,591	,205
S30	2	,830	1,454	,235
S31	2	2,015	1,860	,157
S32	2	,198	,252	,777
S33	2	,846	,720	,488
S34	2	,765	1,130	,324
S35	2	,322	,262	,770

S36	2	,255	,476	,621
S37	2	1,634	3,838	,023

Daha önce bir işte çalıştınız mı kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir” sorusuna daha önce bir işte çalışmayanlar daha az katılmaktadır.

Hipotez 15

Yenilik ve yaratıcılık cinsiyete göre farklılık gösterir.

Hipotez 16

Yenilik ve yaratıcılık eğitim durumuna göre farklılık gösterir.

Hipotez 17

Yenilik ve yaratıcılık yabancı dil seviyesine göre farklılık gösterir.

Hipotez 18

Yenilik ve yaratıcılık anne ve babanın kendi işinin sahibi olup olmamasına göre farklılık gösterir.

Hipotez 19

Yenilik ve yaratıcılık anne ve babanın kamu görevlisi olup olmamasına göre farklılık gösterir.

Hipotez 20

Yenilik ve yaratıcılık anne ve babanın emekli olup olmamasına göre farklılık gösterir.

Hipotez 21

Yenilik ve yaratıcılık daha önce bir işte çalışıp çalışmamaya göre farklılık gösterir.

Tablo 3.48. Cinsiyet-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S38	1	,268	,353	,553
S39	1	,315	,393	,531
S40	1	,167	,161	,688
S41	1	10,643	9,498	,002
S42	1	3,048	3,952	,048
S43	1	,511	1,146	,285

Cinsiyet yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “girişimcilikte başarı için tecrübe gerekir” sorusuna kadınlar erkeklere göre daha az katılmaktadır. “başkaları her zaman fikirlerime ihtiyaç duyar” sorusuna erkekler kadınlardan daha az katılmaktadır.

Tablo 3.49.Eğitim Durumu-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S38	4	2,949	4,029	,003
S39	4	,871	1,105	,354
S40	4	,975	,935	,444
S41	4	3,706	3,370	,010
S42	4	1,162	1,491	,205
S43	4	,704	1,595	,176

Eğitim durumu yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “belirli bir ücretle çalışmaktansa kendi fikirlerimi hayata geçirecek işlere yönelmeyi tercih ederim” sorusuna fakülte mezunları ilk-orta ve lise mezunlarına göre daha az katılmaktadır. “girişimcilikte başarı için tecrübe gerekir” sorusuna ilk-orta mezunları fakülte ve yüksek okul mezunlarına göre daha çok katılmaktadır.

Tablo 3.50. Yabancı Dil Seviyesi-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S38	3	1,238	1,627	,183
S39	3	,902	1,125	,339
S40	3	1,568	1,530	,207
S41	3	4,005	3,535	,015
S42	3	1,346	1,781	,151
S43	3	,950	2,155	,093

Yabancı dil seviyesi yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “girişimcilikte başarı için tecrübe gerekir” sorusuna orta düzeyde yabancı dil bilen katılımcılar hiç bilmeyen yada düşük düzeyde bilenlere göre daha az katılmaktadır.

Tablo 3.51. Anne Baba Kendi İşinin Sahibi mi-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S38	3	,140	,186	,906
S39	3	,699	,882	,451
S40	3	,272	,255	,858
S41	3	,491	,423	,737
S42	3	1,824	2,397	,068
S43	3	,242	,527	,664

Anne baba kendi işinin sahibi mi yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 3.52. Anne Baba Kamu Görevlisi mi-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S38	2	,365	,473	,624
S39	2	1,641	2,076	,127
S40	2	,424	,403	,669
S41	2	2,130	1,829	,162
S42	2	,068	,090	,914
S43	2	,868	1,908	,150

Anne baba kamu görevlisi mi yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 3.53. Anne Baba Emekli mi-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S38	3	,779	1,029	,380
S39	3	1,632	2,048	,107
S40	3	1,113	1,071	,361
S41	3	1,294	1,114	,344
S42	3	,755	,972	,406
S43	3	,589	1,313	,270

Anne baba emekli mi yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 3.54. Daha Önce Bir İşte Çalıştın mı-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S38	2	1,237	1,618	,200
S39	2	1,244	1,559	,212
S40	2	4,515	4,570	,011
S41	2	1,490	1,318	,269
S42	2	,187	,241	,786
S43	2	,164	,366	,694

Daha önce bir işte çalıştın mı yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “girişimcilik için yaratıcılık yetenekli olmaktan daha önemlidir” sorusuna daha önce bir işte çalışmayanlar daha az katılmaktadır.

3.4.5. Ana Hipotezler

1. Girişimcilik Özellikleri Açısından Bölgeler Arasında Fark Vardır

Tablo 3.55. TR72 Bölgesi-Girişimcilik Özelliklerini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
s16	2	,640	,672	,512
s17	2	1,202	1,144	,320
s18	2	,128	,116	,890
s19	2	,347	,447	,640
s20	2	1,320	,831	,437
s21	2	,936	,714	,491
s22	2	1,860	2,776	,064
s23	2	1,068	,847	,430
s24	2	,668	,642	,527
s25	2	,052	,063	,939
s26	2	6,645	3,966	,020
s27	2	,262	,192	,825
s28	2	2,701	1,890	,153

TR72 bölgesi girişimcilik özelliklerini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “girişimcilik eğitimi üniversitelerde verilmelidir” sorusuna Sivas Yozgat’a göre daha fazla katılmaktadır.

2. Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimi Açısından Bölgeler Arasında Fark Vardır

Tablo 3.56. TR72 Bölgesi-Kontrol Odaklılığı ve Girişimcilik Eğilimini Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S29	2	,781	,993	,372
S30	2	,290	,507	,603
S31	2	,377	,347	,707
S32	2	,056	,067	,935
S33	2	3,725	3,235	,041
S34	2	,342	,461	,631
S35	2	1,648	1,293	,276
S36	2	1,533	2,724	,068
S37	2	,350	,811	,446

TR72 bölgesi kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimini ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “girişimcilikte başarı için şans en önemli faktördür” sorusuna Sivas Yozgat’a göre daha az katılmaktadır.

3. Yenilik ve Yaratıcılık Açısından Bölgeler Arasında Fark Vardır

Tablo 3.57. TR72 Bölgesi-Yenilik ve Yaratıcılığı Ölçen Sorular Manova Testi

	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
S38	2	1,083	1,403	,248
S39	2	3,255	4,174	,016
S40	2	,891	,895	,410
S41	2	,082	,069	,934
S42	2	2,686	3,355	,037
S43	2	,127	,269	,764

TR72 bölgesi yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan manova analizine göre “araştırma-geliştirme departmanında çalışmaktan zevk alırım” sorusuna Yozgat Kayseri’ye göre daha az katılmaktadır. “başkaları her zaman fikirlerime ihtiyaç duyar” sorusuna benzer şekilde Yozgat Kayseri’ye göre daha az katılmaktadır.

SONUÇ

Genel anlamda girişimci herhangi bir işi yerine getirme eylemini yapan kişi şeklinde ifade edilmektedir. Girişimcilik kavramı ülkelerin ekonomik yapılarında önemli bir role sahiptir. Girişimcilik faaliyetleri özellikle istihdama olan etkileri göz önünde bulundurulduğunda büyük bir sorumluluğu yerine getirmektedir.

Girişimcilik faaliyetleri belirli bir süreci ifade etmektedir. Girişimcilik süreci fırsatların tespit edilmesi ve değerlendirilmesiyle başlayarak bu fırsatların değerlendirilmesi ve girişimciliğin gerçekleştirilmesi için gerekli kaynakların belirlenmesi, yapılacak işin planının belirlenmesi ve gerçekleştirilen girişimin yönetilmesiyle sonuçlanmaktadır.

Girişimcilik faaliyetlerinde başarılı olabilmek için bazı etmenlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu etmenler dikkate alınmadığında girişimcilikte başarı şansı düşmektedir. Girişimcilikte başarılı olabilmek için ilk olarak kuruluş yerinin iyi seçilmiş olması gerekmektedir, aynı zamanda rekabet faktörlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Girişimciliğin önündeki en önemli engellerden bir tanesi de sermaye yetersizliğidir. Yeterli sermayeye sahip olmak girişimciliğin ön şartları arasındadır.

Bölgesel kalkınma kavramı ülke içindeki farklı bölgelerin kendi iç dinamikleri ve kaynakları göz önünde bulundurularak bu kaynaklardan en iyi şekilde faydalanılmasını, bölgenin ve bölge halkının kalkındırılmasını amaçlamaktadır. Bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesinde planlı ve düzenli bir şekilde sürecin yönetilmesine yönelik olarak bölgesel kalkınma ajansları oluşturulmuştur. Bu ajanslar farklı etmenlere göre farklı şekillerde sınıflandırılabilir. Girişimcilik kavramı bölgesel kalkınmanın sağlanmasında da büyük önem arz etmektedir.

TR 72 bölgesinin girişimcilik profilini ortaya koyma amacıyla hazırlanan bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen analizler neticesinde elde edilen sonuçları aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

- Katılımcıların 48’i Kayseri’de, 139’u Sivas’ta ve 86’sı Yozgat’ta doğmuştur.
- 171 katılımcının kendisine ait bir iş fikri bulunmaktadır. 102 katılımcının ise bulunmamaktadır.
- Katılımcılar kendilerine maddi kazanç sağlamayacak işlerde çalışmayı tercih etmemektedir.

- Katılımcılar insanların cesaretleri ve inançlarıyla her engeli aşabileceği fikrine katılmamaktadır.
- Katılımcılara göre girişimcilikte başarı için tecrübe önemli bir yere sahiptir.
- Katılımcıların iş fikirleri ağırlıklı olarak hizmet sektörüne yöneliktir.
- Katılımcılar iş fikirlerini hayata geçirmelerinin önündeki en büyük engeli finansman sorunları olarak belirtmişlerdir.
- 28 katılımcı TÜBİTAK, 161 katılımcı KOSGEB ve 78 katılımcı İŞKUR'dan haberdardır.
- Yozgat ili girişimcilik özelliklerini ölçen soruların ortalamaları incelendiğinde katılımcılar insan cesaretiyle ve inancıyla her engeli aşabilir sorusuna yüksek bir oranda katılmaktadır.
- Yozgat ili girişimcilik özelliklerini ölçen soruların ortalamaları incelendiğinde katılımcılar maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dahil olmak istememektedir.
- Kayseri ili girişimcilik özelliklerini ölçen sorulara verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde kendi işimin sahibi olmak en büyük idealimdir sorusuna katılımcılar yüksek bir oranda katılmaktadır.
- Kayseri ili girişimcilik özelliklerini ölçen sorulara verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde katılımcılar maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dahil olmak istememektedir.
- Sivas ili girişimcilik özelliklerini ölçen sorulara verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde katılımcılar kendi işimin sahibi olmak en büyük idealimdir sorusuna yüksek bir oranda katılmaktadır.
- Sivas ili girişimcilik özelliklerini ölçen sorulara verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde katılımcılar maddi kazanç sağlamayacak hiçbir faaliyete dahil olmak istememektedir.
- Yozgat ili kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerini ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir sorusuna yüksek bir oranda katılmaktadır.

- Yozgat ili kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerini ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar ne yapacağıma başkalarının karar vermesine bırakırım sorusuna katılmamaktadır.
- Kayseri ili kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerini ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir sorusuna yüksek bir oranda katılmaktadır.
- Kayseri ili kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerini ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar ne yapacağıma başkalarının karar vermesine bırakırım sorusuna katılmamaktadır.
- Sivas ili kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerini ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir sorusuna yüksek bir oranda katılmaktadır.
- Sivas ili kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerini ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar ne yapacağıma başkalarının karar vermesine bırakırım katılmamaktadır.
- Sivas ili yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar belirli bir ücretle çalışmaktansa kendi fikirlerimi hayata geçirecek işlere yönelmeyi tercih ederim sorusuna yüksek bir oranda katılmaktadır.
- Yozgat ili yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar farklı fikirler yeni oluşumlar için yapıcı etkiler oluşturur sorusuna yüksek bir oranda katılmaktadır.
- Kayseri ili yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar araştırma-geliştirme departmanında çalışmaktan zevk alırım yüksek bir oranda katılmaktadır.
- Girişimcilik eğitimi üniversitelerde verilmelidir sorusuna Sivas Yozgat'a göre daha fazla katılmaktadır.
- Girişimcilikte başarı için şans en önemli faktördür sorusuna Sivas Yozgat'a göre daha az katılmaktadır.

- Başkaları her zaman fikirlerime ihtiyaç duyar sorusuna benzer şekilde Yozgat Kayseri'ye göre daha az katılmaktadır.

Eylem Planı ve Politika Önerileri

Bu çalışmadan çıkan sonuçların TR72 Girişimcilik Ekosistemine dokunması amaçlanmıştır. Bu çalışmadan elde edilen çıktılar bölgede kalkınma politikalarında referans niteliğinde olan bazı plan ve strateji dokümanlarına eylem planı olarak eklenmesi kuvvetle muhtemel bir ihtivaya sahiptir. Bu referans dokümanlarından birisi TR72 2014-2023 Bölge Planıdır. Bölge Planında “Rekabet Edilebilirlik Gelişme Eksenine – Öncelikler başlığı altında “Girişimcilik Altyapısının ve Kültürünün Geliştirilmesi” önceliği yer almaktadır. Bu öncelikleri gerçekleştirmek amacıyla belirlenen 4 maddelik tedbirler şunlardır:

- 1- Bölgede girişimcilik konusunda farkındalık seviyesinin yükseltilmesi ve girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
- 2- Girişimcilerin bilgiye finansal kaynaklara erişimleri artırılacaktır ve ortak iş kültürü yaygınlaştırılacaktır.
- 3- Bölgede potansiyel girişimcilerin temel iş kurma ve işletme becerileri artırılacaktır.
- 4- Bölgedeki girişimcilik altyapısı geliştirilecektir.

Bu öncelikler belirlenmeden önce TR72 Bölgesinde paydaşlarla yapılan çalışmalar ve literatür taramaları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda bu çalışma da TR72 2014-2023 Bölge Planının revizyonu durumunda dikkate alınacağı beklenmektedir.

Ayrıca 27 Ağustos 2014 tarih ve 29101 sayılı Resmi Gazetede yer alan Kalkınma Ajansları Yatırım Destek Ofisleri Yönetmeliği MADDE 8 – (1) “Ajans, YDO koordinasyonunda, bölge planı ile Ulusal Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisini göz önünde bulundurarak ve Bakanlık başta olmak üzere ilgili diğer kurum ve kuruluşların görüşlerini alarak, bölge planı dönemi ile uyumlu olacak şekilde, il düzeyinde İl Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisini hazırlar veya hazırlatır ve uygulanmasını gözetir. Ayrıca YDO, ulusal düzeyde yatırım destek ve tanıtım stratejisinin belirlenmesi ve uygulaması konusunda TYDTA ile işbirliği içinde çalışır ve katkı sağlar. İl yatırım destek ve tanıtım stratejilerine ilişkin esaslar Bakanlıkça belirlenir.” Tanımlaması bulunmaktadır. Bu kapsamda Türkiye’de her ilde var olan Yatırım Destek Ofislerini her sene bu stratejiyi belirleyerek Yönetim Kurulu Kararı ile Kalkınma Bakanlığı onayıyla uygulamaya geçmektedir. Her il gibi TR72’de yer alan Kayseri, Sivas ve Yozgat’ta da her yıl İl Tanıtım, Yatırım ve Destek Stratejisi

uygulanmaktadır. 28 Aralık 2016 tarih ve 731 Sayılı Orta Anadolu Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu Kararı ile de 2017 Stratejisi Yozgat için uygulamaya konulmuştur. Bu çalışma TR72 2014-2023 Bölge Planına olduğu gibi Kayseri, Sivas ve Yozgat için de İl Tanıtım, Yatırım Destek Stratejilerine de önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Bu şekilde politika üretkenler (policymakers) bu çalışmanın çıktılarından beslenerek politikalar üretebilirler. Bu çerçevede bazı çıkarımlar politikalar ve eylem önerileri aşağıda yer almaktadır.

- Çalışmanın sonuçlarına göre girişimcilik kursuna katılan katılımcıların 102'sinin kendisine ait herhangi bir iş fikri bulunmamaktadır. Girişimcilik kavramına ilgi duyan bireylerin dahi önemli bir bölümünün kendilerine ait herhangi bir iş fikrinin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum genel anlamda bireylerin yeni iş fikirleri üretmeye ya da geliştirmeye yönelik bireyler olarak yetiştirilmediğini veya bireylerin bu konuya odaklanacak zaman bulamadıklarını göstermektedir. Bununla ilgili olarak öncelikle yeni iş fikirlerinin daha fazla desteklenmesi gerekmektedir. Yeni iş fikirleri ne kadar çok desteklenirse toplum yeni iş fikirlerine daha açık hale gelecektir. Aynı zamanda genel eğitim sürecinde de bireyleri girişimciliğe yöneltecek özendirici uygulamaların geliştirilmesi bireylerde eğitim yıllarından başlayarak girişimciliğe yönelmelerine yardımcı olacaktır.
- Çalışmanın sonuçlarına göre katılımcılar kendilerine maddi kazanç sağlamayacak işlerde çalışmayı arzu etmemektedir. Bu durum genel olarak değerlendirildiğinde doğal bir yanıt olarak görülmektedir. Ancak çalışma ya da geliştirme gibi faaliyetler maddi kazanç elde etmenin yanında çok sayıda sosyal, kültürel ve gelişimsel faydaları da bireylere kazandırmaktadır. Bireylerin bu faydaları görmeleri çalışma kavramına yalnızca maddi anlam yüklemelerinin önüne geçebilecektir. Ancak toplumun genelinde var olan maddi problemler giderilmedikçe bunun başarılı olması mümkün değildir.
- Kendilerine ait iş fikri olan katılımcıların önemli bir bölümünün iş fikri hizmet sektörüne yöneliktir. Bu durum insanların genel algılarının hizmet sektöründe iş yapmanın daha kolay ve karlı olduğu, alım-satım gibi ticari faaliyetlere kıyasla daha az sermayeli ve daha az riskli işler olduğuna yönelik algılarından kaynaklanabilmektedir. Bu algının ortadan kaldırılması ve iş fikirlerinin bütün sektörlerde dengeli şekilde dağıtılabilmesi için hizmet sektörüyle ilgili zorluklar

daha açık bir şekilde ifade edilmeli ve diğer sektörlerle ilgili avantajlar vurgulanmalıdır. Bu durum yeni iş fikirlerinin bütün sektörlerle dengeli bir şekilde dağılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

- Katılımcılara göre iş fikirlerini hayata geçirmelerindeki en önemli engel finansman sorunlarıdır. Genel olarak KOBİ'lerin sorunları arasında da yer alan finansman sorunları devlet tarafından verilen destek ve teşviklerin artırılması, yasal prosedürlerin azaltılması, verilen desteklerle ilgili bilgilendirmelerin artırılması, özel bankalar gibi kredi veren kurumlar arasında rekabete yol açacak ve rekabet kaynaklı kredi koşullarında girişimciler bakımından iyileşmeye yol açacak ortamın sağlanması gibi çalışmalar bu problemin giderilmesinde önemli bir yol alınmasını sağlayacaktır.
- Katılımcılara göre iş fikirlerini hayata geçirmelerinde en önemli engel finansman sorunudur durumuna karşın bölgesel ve yerel düzeyde sorumlu ve ilgili kamu ve özel sektör temsilcilerinin katkı sağlayacağı bir Girişimcilik İş Fikri Yarışması düzenlenerek başarılı bulunana iş fikirleri desteklenebilir. Ayrıca alternatif finansman kaynaklarının en önemlilerinden birisi olan Melek Yatırımcılık Ağı'nın kurulması ve tüm paydaşları tarafından benimsenmesi için eğitim programları düzenlenmesi gerekmektedir. Yine alternatif finansman kaynaklarından olan ve Hazine Müsteşarlığı tarafından yürütülen Bireysel Katılım Sermayesi sisteminin tanınırlığının artması için sistematik çalışmalar yürütülmesi gerekmektedir.
- Katılımcılara göre iş fikirlerini hayata geçirmelerinde en önemli engel finansman sorunudur durumuna karşın son olarak TR72 Bölgesinde Devlet hibe, teşvik ve desteklerinde finansmana erişim için İşletme Sermayesi ihtiyacını ortaya koyacak bir anket ve derinlemesine mülakat çalışması yürütülmesinde fayda vardır.
- Finansmana erişim konusunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015-2018 e göre Finansmana Erişim başlığı altında madde 8'de "Bankacılık sisteminde 'Girişimci Bankacılığı' kavramı geliştirilecek ve uygulanacaktır." İfadesi yer almaktadır. Sorumlu kuruluş olarak da Türkiye Bankalar Birliği belirlenmiştir.

TR72 Bölgesinde Girişim Bankacılığı kavramının gerekliliğine yönelik Türkiye Bankalar Birliği ile ilgili kurumlar arasında ortak çalışma ve projeler yürütülebilir.

- İŞKUR, TUBİTAK, KOSGEB gibi girişimcilere destek veren kurumların tamamının girişimcilerin veya girişimci adaylarının tamamı tarafından bilinmemesi konuyla alakalı kurumların tanıtımlarının yeterli seviyede olmadığını göstermektedir. Bu durum ulusal ve bölgesel kampanyalar ve tanıtım faaliyetleriyle önemli ölçüde değiştirilebilir.
- Yozgat ili kontrol odaklılığı ve girişimcilik eğilimlerini ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar ne yapacağına başkalarının karar vermesine bırakım sorusuna katılmamaktadır. İnsanlar bütün kararlarını başkalarına bırakmamakla birlikte bazı kararlarında karşılıklı fikir alışverişleriyle daha doğru kararlar alabilirler. Bu nedenle katılımcıların bütün kararlarında olmasa da belirli ölçüde fikir alma konusundaki ön yargılarının ortadan kaldırılmasına yönelik bilinçlendirmeler faydalı olacaktır.
- Girişimcilik eğitimi üniversitelerde verilmelidir sorusuna Sivas Yozgat'a göre daha fazla katılmaktadır. Eğitim hayatın her alanında oldukça önemli bir kavramdır. Girişimcilik konusu da birçok eğitim dalının bir araya gelerek bütünleştiği bir kavramı ifade etmektedir. Girişimciler pazarlama, üretim, nakliye vb. birçok konuya hâkim olmalıdır. Bütün bu eğitimlerin entegre bir şekilde hazırlanması ve eğitim kurumlarında verilmesi girişimci adayları için büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle bu eğitimlerin üniversitelerde verilmesinin avantajlarına yönelik Yozgat ilinde bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerekmektedir.
- Katılımcılara göre girişimcilikte başarı için tecrübe önemli bir yere sahiptir sonucu çıkmıştır. Yeni kurulan start-up'lar için gerek özel sektör gerekse de kamu tarafından danışmanlık hizmetlerinin ve mentörlük mekanizmasının Girişimcilik Ekosistemine dahil edilmesi gerekmektedir. Bunu için ise yasal düzenlemelerin yapılması için ilgili makamlara analiz ve çalışmalar iletilmelidir.

- Çalışma sonuçlarına göre Kayseri ili yenilik ve yaratıcılığı ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların araştırma-geliştirme departmanında çalışmaktan oldukça zevk alacağı sonucu çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle girişimcilik ekosisteminin en önemli parçalarından birisinin Ar-Ge Merkezleri olduğu düşünüldüğünde girişimcilerin bu departmanlarda çalışmaktan zevk alacağını belirten Kayseri başta olmak üzere diğer TR72 Bölge illerinde(Sivas, Yozgat) Ar-Ge Merkezleri kurulması çalışmalarını özendirilerek artırılmalıdır. Bu sayede hem ülke düzeyinde Ar-Ge Merkezlerin sayısının artırılmasına hem de bölgede girişimcilik ekosistemine katkı sağlanabilir.
- Girişimcilik eğitimlerinin üniversitede verilmesi sorusuna Sivas Yozgat'a göre daha fazla katılmakla birlikte girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması çalışmaları üç il için de önem arz etmektedir. Bu kapsamda Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015-2018'de de belirtildiği gibi örgün ve yaygın öğretimlerde eğitimlerin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Ortaokul ve lise düzeyinde eğitim müfredatlarında girişimcilik eğitimlerinin de eklenmesi amacıyla raporlama çalışmaları Kalkınma Ajansı ve Milli Eğitim Müdürlüğü ortaklığıyla yapılabilir.
- Kadın katılımcıların kendilerine öz güvenleri erkek katılımcılara oranla daha çoktur. Öz güvenlerinin yüksek olmasının yanında tecrübe paylaşımları için KOSGEB, ORAN Kalkınma Ajansı ve Meslek Odaları iş birliği ile "İyi Örnekler" in aktarımı sağlanabilir.
- Kadın Girişimciliğini artırmak amaçlı Dünya Bankası gibi kurum ve kuruluşlarla ortak eğitim ve çalıştaylar düzenlenebilir. Ayrıca TR72 Bölgesinde bir "Kadın Girişimciliği" konulu bir çalıştay düzenlenebilir. Ve çıktıları ilgili kurum kuruluş ve kamuoyu ile de paylaşılabilir.
- KOSGEB'in Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine ek modüller konularak Kadın Girişimcilere özel bir eğitim tasarımı çalışması yapılabilir. Bu çalışma için Milli Eğitim Müdürlükleri, KOSGEB'ler, Meslek Odaları, Kadın STK'ları ve ORAN Kalkınma Ajansından oluşacak bir komisyon gerçekleştirebilir.

Girişimcilikte başarı için şans en önemli faktördür sorusuna Sivas Yozgat’a göre daha az katılmakta sonucundan hareketle Yozgat’ta girişimcilerin şans faktörünü en önemli faktör olarak görmesi girişimcilik faaliyetlerinin başarıya ulaşması önünde engel olduğu düşünülebilir. Girişimcinin sahip olması gereken özellikler incelendiğinde en başta girişimcinin fikrini oluşturan öğeleri en iyi koşullar altında organize edebilmesi ve gerekli riskleri alarak cesaretli hareket etmesi gerektiği söylenebilir. Bu noktada bölgede girişimcilerde oluşan şans faktörünün en önemli faktör olduğu algısının azaltılması yönünde gerek girişimcilik eğitimlerinde gerek de girişimcilikle alakalı yürütülecek bölgesel ve yerel çalışmalarda buna yönelik vurguların yapılması sağlanmalıdır. Ayrıca KOSGEB ile diğer kurumların ortaklaşa düzenlemiş olduğu Uygulamalı Girişimcilik Eğitim’lerinde İş Planı kavramının üzerinde hassasiyetle durulması yönünde görüşme ve çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Akiş, E. (2011).“Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Kalkınma Yaklaşımındaki Gelişmeler Ve Bölgesel Kalkınma Ajansları”. Sosyoloji Konferansları Dergisi.44: 237-256.
- Akpınar, R. (2004). Bölgesel Gelişme Dinamikleri ve Kurumsal Yansımaları: Kalkınma Ajansları Deneyimi. Planlama Uzmanlığı Tezi. Ankara.
- Akpınar, R. (2012).“Türkiye’de Değişen Bölgesel Kalkınma Politikaları”. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi. 6: 29-46
- Akpınar, R., Taşçı, K., Özsan, M.E. (2011).*Teoride ve Uygulamada Bölgesel Kalkınma Politikaları*. Ekin Yayınevi.
- Akyol, A., Tolunay, A.(2006). “Türkiye’de Sürdürülebilir Orman Kaynakları Yönetimi İlkeleri, Göstergeleri ve Uygulamaları”.SDÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi Journal of Natural and Applied Sciences. 10 (2).
- Arslan, K. (2005). “Bölgesel Farklılıkların Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama Ve Bölgesel Kalkınma Ajansları”. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl 4. Sayı 7. Bahar 2005/1, 275-294.
- Atak, A. (2011). Bölgesel Kalkınma ve Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Galatasaray Üniversitesi SBE.
- Avaner, T. (2005).*BKA Siyasal Rejim Sorunu Yaratır mı?.Bölgesel Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir?*.Menaf Turan (drl.).Ankara: Paragraf.
- Başkaya, F. (2005).*Kalkınma İktisadının Yükselişi Ve Düşüşü*.Ankara:Maki Basın Yayın.
- Baykal, N. (2010). Türkiye’de bölgesel kalkınma açısından kalkınma ajanslarının misyonu: Kayseri örneği. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.Karaman.
- Bedük, A. (2010).*Karşılaştırmalı İşletme-Yönetim Terimleri Sözlüğü*. 2. Baskı.Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.
- Berber, A. (2000). “Girişimci İle Yönetici Profiline Karşılaştırılması ve Girişimcilikten Yöneticiliğe Geçiş Süreci”.İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi. Cilt 29. Sayı:1.
- Bozkurt, Ö., Kalkan, A., Koyuncu, O. ve Alparslan, A.M. (2012). “Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma”. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Yıl: 2012/1. Sayı:15.

- Bygrave W. (2002). *The Portable MBA in Entrepreneurship*. U.S.A.
- Can, E. (2011). *Bölgesel Kalkınmada Kalkınma Ajanslarının Rolü İzmir Kalkınma Ajansı Örneği*. Altın Nokta Yayınevi.
- Ceylan, A., Demircan N. (2001). *Girişimciliği Etkileyen Faktörler ile Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Araştırma*. 9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitapçığı. İstanbul.
- Coulter, M. (2001). *Entrepreneurship in Action, Small Business 2000*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Çalı, H.H. (2011). "Türkiye'de Kalkınma Ajanslarında Denetim Sorunsalı". Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 15(2): 419-442.
- Çelikoğlu, O. (2015). "Eğitimde Girişimcilik ve İnovatif Öğretim Liderleri Yetiştirmek". Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 3(20).
- Çukacı, Y.C. (2009). *Girişimcilik ve Küçük İşletmeler*. (Editör: Mehmet Tikici ve Ali Aksoy). Ankara: Nobel.
- Dinçer B, Özasan M, Kavasoglu, T. (2003). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*. Ankara: DPT Yayınları.
- Dinler, Z. (2012). *Bölgesel İktisat*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Doğan, B.B. (2011). "Kalkınma iktisadının 20. yy daki Gelişim Süreci, İktisat Politikalarına Etkisi ve Son On Yıllık Konjonktürün Disiplinin Geleceğine Olası Etkisi". Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 22(2): 41-83.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) (2000). 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı. Bölgesel Kalkınma Özel İhtisas Raporu. DPT: 2502 - ÖİK: 523. Ankara.
- DPT. (2000). Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi. DPT Yayınları. Ankara.
- Dura, Y. C. (2007). "Dünya Uygulamaları Bağlamında Kalkınma Ajanslarının Yapısal Analizi". Türk İdare Dergisi. Haziran.
- Eurada; C. (1999). *Development and Management of RDAs, Does it have to be so difficult?*. February. Bruxelles.
- Fidan, M., Yılmaz, Ş. (2005). *Girişimcilik (Müteşebbislik)*. 1. Basım. Ankara: Tübitak Yayınları.
- GEM. (2001). Global Entrepreneurship Monitor Executive Report. GEM: Londra.

- Güleş, K. H., Bülbül, H. (2004). *Yenilikçilik İşletmeler İçin Stratejik Rekabet Aracı*. 1. Basım. Ankara: Nobel Yayınları.
- Gündüz, A. Y. (2006). *Bölgesel Kalkınma Politikası*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Halkier H, Danson, M. (1998). Regional Development Agencies In Western Europe: A Survey Of Key Characteristics And Trends. *European Urban and Regional Studies* 4: 241-254.
- Hannu, L. (2000). Entrepreneurship And The Characteristics Of Entrepreneurial Personality, *International Journal Of Entrepreneurial Behaviour & Research*. Vol:6, No:6.
- Hısriç, R. D. and Peters, M. P. (1995). *Entrepreneurship: Starting, Developing and Managing a New Enterprise*. Third Edition.
- Hısriç, R. D., Peters, M. P., Shepherd, D. D. (2005). *Entrepreneurship*. 6. Edition. New York: McGraw-Hill Irwin.
- Hughes JT (1998) "The role of development agencies in regional policy: an academic and practitioner approach". *Urban Studies* 35: 615-626.
- İraz, R. (2003). *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Çizgi Kitabevi.
- Karakoç, R. (2012). "Ulusal Kalkınmanın Yerel Aktörleri: Bölgesel Kalkınma Ajansları". *Yerel Politikalar Dergisi*. Yıl 1. Sayı 1. Ocak-Nisan. 122-150.
- Kaynak M. (2009). *Kalkınma İktisadı*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Keune, M. (2001). Regions, Regional Institutions And Regional Development. In *Focus Programme on Boosting Employment Through Small Enterprise Development Job Creation and Enterprise Department Geneva* 16: 1-41.
- Kılıç, E.S, Mutluer, M. (2004). "Coğrafyada Ve Bölge Planlamada Bölge Kavramının Karşılaştırmalı Olarak İrdelenmesi". *Ege Üniversitesi Coğrafya Dergisi*. 13: 1728.
- Koçberber, S. (2006). "Kalkınma Ajansları Ve Sayıştay Denetimi". *Sayıştay Dergisi*. Sayı 61. Nisan-Haziran. 37-55.
- Kruger, M. E. (2004). *Creativity In The Entrepreneurship Domain*. University of Pretoria etd.
- Küçük, O. (1998). *Erzurum' da Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Üretim Yapısı, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.

- Küçük, O. (2007). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. Ankara:Seçkin Yayıncılık.
- Mucuk,İ. (2001). *Modern İşletmecilik*. İstanbul:Türkmen Kitabevi.
- Nelson,B. (1999). *Çalışanlarınıza Dinamizm Kazandırmanın 1001 Yolu*. Çev: Serra Egeliler.İstanbul:Rota Yayınları.
- OECD. (2001). *Drivers of Economic Growth: Information Technology, Innovation and Entrepreneurship*. OECD: Paris.
- OECD Mountford, D. (2009). “Organising for local development: the role of local development agencies. Summary Report”. 26-27 November, working document, CFE/LEED, www.oecd.org/dataoecd/54/41/44682618.pdf?contentId=446
- Özalp, Ş. (1971).*Küçük İşletmeler*.Eskişehir:İTİA Yayıncılık.
- Özen, P. (2005).*Bölge Kalkınma Ajansları*.Ankara:TEPAVYayınları.
- ÖZKUL, G. (2008). Girişimcilik Teorileri ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur-Isparta İllerinde (İBBS Düzey 2 TR61 Bölgesinde) İmalat Sanayi KOBİ'lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi.Isparta.
- Paksu, A. (2014). Kalkınma ajanslarının bölgesel kalkınmaya etkisi, ipekyolu kalkınma ajansı örneği. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İktisat Anabilim Dalı.Gaziantep.
- Pıçak, M. (2007). “Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Kurulacak Bölgesel Kalkınma Ajansları Üzerine Bir Değerlendirme”. KMUIİBF Dergisi.Aralık. 65-92.
- Poroy, H. (2004).*Bölgesel Gelişme Stratejileri Çerçevesinde Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi*.Türkiye İktisat Kongresi.İzmir.
- Sabuncuoğlu, Z. (1985).*İşletme Bilimine Giriş*. Bursa.
- Sarıtaş, A., Duran, G. (2017). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma”.Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.5(1).
- Shane, S. (2002). *The Foundations of Entrepreneurship* İngiltere.
- Tamer, A. (2008). *Kalkınma Ajanslarının Türk Hukuk Sitemindeki Yeri*. Yayın No: DPT: 2757. Ocak. Ankara.
- Tekeli İ. (2008).*Türkiye'de Bölgesel Eşitsizlik ve Bölge Planlama Yazıları*.İstanbul:Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Tekin,M. (1999).*Girişimcilik Kendi İşini Kurma ve İşletme*. 2. Basım.Konya:Dizgi Kitabevi.
- Tekin,M. (2004).*Girişimcilik ve Kùçùk İşletme Yöneticilięi*.4. Basım. Ankara.
- Tekin,M. (2005).*Hayallerin Gerçeęe Dönüřümü: Girişimcilik*.Konya:Günay Ofset.
- Tekin, M. (2006).*Girişimcilik ve Kùçùk İşletme Yöneticilięi*. 5. Baskı. Konya.
- Timurçın, D. (2010). Türkiye’de KOBİ’lerin Rekabet Gücü ve Rekabet Üstünlüğü Saęlamada Kùmelenmenin Etkisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- TÜSİAD Basın Bülteni; *Türkiye’de Girişimcilik Özet Bulgular*. 2003, <http://www.tusiad.org.tr>
- Uzay, N. (2010).*Kalkınma Ajanslarına Genel Bir Bakış*. Akgül B. ve N. Uzay (ed.).Türkiye ’de Bölgesel Kalkınmanın Yeni Örgütleri: KALKINMA AJANSLARI, (421). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Wickham,P.A. (2001). *Strategic Entrepreneurship; A Decision-Making Approach to New Venture Creationand Management*. Financial Times Prentice Hall. 2001.
- Yavilioğlu, C. (2002).“Kalkınmanın Anlam Bilimsel Tarihi Ve Kavramsal Kökenleri”. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 3(1): 59-77.
- <http://www.ytukvk.org.tr/arsiv/barisyildiz1>, erişim 16.06.2017
- <https://hbogm.meb.gov.tr/aol/kitaplar/aol/2014/girisimcilik1/unite1.pdf>, erişim tarihi: 16.06.2017
- http://www.gislab.ktu.edu.tr/dosyalar/yvolkan/DERS_III.pdf, erişim tarihi: 18.06.2017
- http://www.kho.edu.tr/yayinlar/bilimdergisi/bilimder/doc/2002-3/4_bilder.doc, erişim tarihi: 21.06.2017

NOTLAR:

ORAN Orta Anadolu
Kalkınma Ajansı
Central Anatolia Development Agency

KAYSERİ Mevlana Mahallesi, M.K.P Bulvarı, No:79
Kat: 5-6 P.K: 38080 Kocasinan/KAYSERİ
Tel: +90 352 352 6726
Fax: +90 352 352 6733
E-Posta: info@oran.org.tr

SİVAS Akdeğirmen Mah. Höllüklük Cad.
No: 39, 58040, SİVAS
Tel: +90 346 222 0800
Fax: +90 346 222 0820

YOZGAT Aşağınohutlu Mah. Sakarya Cad.
No: 9 Kat: 2 YOZGAT
Tel: +90 354 217 6726
Fax: +90 354 217 6726